

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

2019/Különszám

SZÉCHENYI

MŰZEUMI OKTATÁSI
ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

BIBLIOTHECA NATIONALIS HUNGARICAE

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A kiadvány a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP–1.3.1-15-2016-00001” azonosító számú projekt finanszírozásában készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg 2016.09.16 és 2019.09.15. között.

A projekt kedvezményezettje:

Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ

és konzorciumi partnerei:

az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.

(korábban: Nemzeti Művelődési Intézet)

és az Országos Széchényi Könyvtár

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

28. évfolyam különszám

2019. június

Tartalom

Fehér Miklós: Előszó	3
Pumerscheinné Bedekovity Zóra: A használó könyvtára. <i>A közösségi részvételi alapú működés kialakítása a Paksi Pákolitz István Városi Könyvtárban</i>	4
Varga Zoltán: A közösségi részvételi alapú működés elemei a Szigetvári Városi Könyvtárban	17
Gajdó Ágnes: Szép a mi kis falunk. <i>A Ráckeresztúr Könyvtári, Információs és Közösségi Hely közösségépítő tevékenysége</i>	24
Kőszegi Réka – Károlyiné Ispán Lilla: Fóti KönyvForduló. <i>Könyvtárosok, városzépítők, környezetvédők és önkéntesek a közösségért</i>	35
Fekete Eszter: Széchényi-kód. <i>A helyi identitás erősítésének lehetőségei a helytörténeti gyűjteményre alapozva</i>	46

Cikkeink szerzői

Feke Eszter, az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának irodalomtörténésze; *Gajdó Ágnes*, a Ráckeresztúr Könyvtári, Információs és Közösségi Hely könyvtárosa; *Károlyiné Ispán Lilla*, a Fóti KönyvForduló projekt vezetője; *Kószegi Réka*, a Fót Városi Könyvtár könyvtárvezetője; *Pumerscheinné Bedekovity Zóra*, a Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár igazgatója; *Varga Zoltán*, a Szigetvár Városi Könyvtár igazgatója

Szerkesztőbizottság:

Bánkeszi Lajosné (elnök),
Dancs Szabolcs, Mezey László Miklós, Németh Márton,
Szeifer Csaba

Szerkeszti:

Tóth Béla István

**A szerkesztésben közreműködött Fehér Miklós, az Országos Széchényi Könyvtár
Könyvtári Intézetének igazgatója, valamint
az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai,
a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás
EFOP-1.3.1-15-2016-00001 azonosító számú projekt
szakmai megvalósítói stábjából:**

Ságghi Ilona, Sebestyén Lilla

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest I., Budavári Palota F épület; Telefon: 224-3791

E-mail: 3k@oszk.hu

Internet: <http://cselekvokozossegek.hu> ; www.ki.oszk.hu/3k ;
www.epa.oszk.hu/01300/01367

Közreadja: Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: Tüske László főigazgató

Technikai szerkesztő: Nagy László

Borítóterv: Gerő Éva

HU-ISSN 1216-6804

Fehér Miklós

Előszó

Merre mész? Elkísérhetlek?

Bólintottam. Hát persze. Gyere.

Sokáig némán lépdeltünk egymás mellett. Ez az a némaság, ami szinte fáj. Mert beszélni kellene. Mert szólni kéne! Mondandó is van. De valahogy olyan nehéz belekezdeni.

A jövőben tényleg nem lesznek könyvtárak, könyvek, könyvtárosok? Helyettük a számítógép, az internet teszi elérhetővé majd a dolgokat? Sőt, már ezt is meghaladjuk? Szenzor-milliókkal összekötött okosalkalmazások működnek majd mindenhol? A cipőnkben, a ruhánkban, a táskánkban, lakásunk valamennyi tárgyában és a munkahelyünkön is? Nekünk, könyvtárosoknak, lesz ebben az „okos világban” helyünk? Szorító kérdések sora ez. És egy hosszú beszélgetésnek lett a kezdete.

De hát miért is mesélem ezt el Neked, Kedves Olvasó?

Azért, hogy felhívjam a figyelmet a személyes beszélgetés fontosságára. Ez teszi lehetővé, hogy „látás ismerősökből” együttműködni kész partnerekké, ötletadókká, ötletfogadókká, esetleg kipróbálókká váljunk. A 3K különszáma ismét arra vállalkozik, hogy elérje azt, hogy ismeretlenebből ismerősök legyenek. Hogy utunkat ne némán járjuk egymás mellett. Van megosztható mondandónk. A példák, a gondolatok, a jó gyakorlatok képesek inspirálni. A „digitális holt világ” helyett az „életeli közösségek okosvilágát” akarjuk kialakítani. Melyben képesek és készek leszünk egymást számon tartó, elérő és adott esetben meg is mentő kulturális és egyben szociális hálót szőni, működtetni, fenntartani.

A műszaki megoldások már rendelkezésünkre állnak. A megvalósításhoz szükséges erőforrások is megteremtődnek majd. Csak útközben el ne tévedjünk. A digitális holt világ és ennek elkerülése sajnos valós kihívást jelent. Ezért szólunk erről és ezért is szeretnénk ezzel a lapszámmal megismertetni a mások által már alkalmazott olyan jó gyakorlatokat, amelyek élettel telt, virágzó közösségek okosvilágához segíthetnek el bennünket.

Mert ne legyünk naivak. Nem kérdésként hangzik majd, hanem kijelentésként: a régi, avult értékeknek lomtárban a helye. Én nem szeretném a papírlapokat, a könyveket, az olvasmányok köré szerveződő közösségeket, a beszélgetést, a beszélgetésekből fakadó játékot, az identitást, a családot, nemzetet és a hazát lomtárba vetni. Ha megőrizzük és megéljük a személyes kontaktusok élményét, akkor képesek leszünk arra is, hogy minden történetolvasás egyben alkotó folyamat legyen. Az alkotás pedig mozgatórugó és öröm. És mindez együtt fejleszti személyiségünket, önismeretünket. Így már nem gond, hogy megszólaljunk, ha mellénk szegődik valaki, hiszen a kérdésekre választ adhat a Mi történetünk! Ahogyan ez a következő oldalakon meg van írva.

Pumerscheinné Bedekovity Zóra

A használó könyvtára

A közösségi részvételi alapú működés kialakítása a Paksi Pákolitz István Városi Könyvtárban

A könyvtár bemutatása

A Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár Tolna megye második legnagyobb közkönyvtára. A központi könyvtár 1968 óta várja jelenlegi épületében a látogatókat, a Kínálgató Iskolai és Gyermekkönyvtár 1979-ben nyílt meg kettős funkciójú közkönyvtárként. A központi könyvtár épületének adottságai miatt (korábban zsinagóga volt) szükségessé vált egy gyermekkönyvtár építése, amelyet Kincskereső Gyermekkönyvtár néven 2012-ben adott át az önkormányzat.

A három intézményegység a város teljes lakosságának könyvtári ellátását végzi heti 44 órában. A hagyományos könyvtári feladatokon túl a kor követelményeinek megfelelően alakítja szolgáltatásait. Így a több mint 70 000 dokumentum helyben használatán és kölcsönzésén, valamint a könyvtárhasználati órákon túl egyre nagyobb szerepet kap a közösségteremtés is. A földszinti információs pultnál irodai szolgáltatásokat (fénymásolás, faxolás, nyomtatás, szkennelés, laminálás, spirálozás) vehetnek igénybe a látogatók. A városi könyvtár Digitális Jólét Program Pontként (DJP) működik. Szakképzett DJP mentor segíti az ügyfeleket önéletrajzuk megírásában, segítséget nyújt Erzsébet-pályázatok, Otthon melege program pályázatok elkészítésében, feltöltésében. Számítógép- és internethasználati tanfolyamokat is szervezünk.

A könyvtár használóképző és olvasásfejlesztő foglalkozásokat is rendszeresen tart. Az intézmény céljai közt kiemelten fontos szerepet játszik az olvasóvá nevelés, amelyet már kisgyermekkorban igyekszik megalapozni, és mint az élethosszig tartó tanulás helyszíne, folyamatos képzést és önképzést biztosít.

A használó könyvtára

Szolgáltatási struktúránk kialakítása során szemünk előtt tartjuk azt az elvet, hogy a használó könyvtárává váljunk. Ez a mindennapok során azt jelenti számunkra, hogy figyelünk a helyi igényekre, a visszajelzésekre, reagálunk azokra – a hagyományos könyvtári szolgáltatások, illetve az új trendek tekintetében egyaránt. Ez az attitűd megjelenik a működésünket meghatározó dokumentumokban is.

- Küldetésnyilatkozat

„A nyomtatott és elektronikus információk mindenki számára hozzáférhetővé tételével, *közösségi programok szervezésével „harmadik otthont” teremtünk* a régi és új városlakóknak.

A lakosság igények teljes körű szolgálata érdekében együttműködünk a város más kulturális, oktatási és szociális intézményeivel.”¹

- Jövőkép

„Intézményünk Paks város könyvtári, információs és közösségi központjává, a város egyik meghatározó kulturális alapintézményévé válik. Korszerű, új épületben, hosszútávú és sokszínű szolgáltatásra alkalmas terekkel, legmodernebb infrastruktúrával szolgálja a város és környékének használói igényeit.”²

- Stratégiai terv

A közösségépítést a második legfontosabb stratégiai célként jelöltük meg:

„Intézményünk kiemelt feladataként tekint a közösségépítésre.

Beavatkozások:

- Csoportok számára versenyeket, vetélkedőket hirdetünk.
- Klubokat, civil szervezeteket működtetünk/fogadunk be.
- Könyvtárépületből kimozduló klubfoglalkozásokat szervezünk.
- *Részt veszünk a város életében, más intézményekkel, civil szervezetekkel közös rendezvényeket valósítunk meg.*³

Mit jelent a közösségi részvételi alapú működés?

A Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 európai uniós projekt keretében – amely a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma együttműködésében valósul meg – egyik kiemelt feladat a kulturális intézmények (könyvtárak, múzeumok, közművelődési intézmények) közösségi részvételi alapú működésének (társadalmiasításának) módszertani támogatása. Ennek megvalósításához a szakterületek szakértőinek, gyakorló szakembereinek bevonásával készült módszertani anyagok, útmutatók készültek.*

A társadalmiasításnak is nevezett szemlélet az International Association for Public Participation (IAP2) közösségi részvételi modell hazai adaptálásával jött létre. A hétlépcsős modell alkalmazása során az intézmény az előkészítéstől a társadalmiasítás fenn-

* <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyek-tarsadalmiasitasa/>

tartásáig, monitoring tevékenységig tud eljutni. A közösségi részvétel lényege, hogy a könyvtár bizonyos funkciói mentén, a társadalmi részvételi szintek valamelyikét elérve kooperál közösségeivel, olvasóival.

Az alábbiakban bemutatom, miként vonjuk be a helyi közösséget könyvtárunk működésébe a társadalmi részvétel skálájának szintjei* (Tájékoztató, Konzultáció, Bevonás, Együttműködés, Felhatalmazás) szerint.

A tájékoztatás szintje

A társadalmi részvétel legalsóbb szintjén a könyvtár a közösséget érintő tevékenységekről, döntésekről ad tájékoztatást a partnereknek. Ezen a szinten a közösségnek nincs joga/lehetősége beleszólni az intézmény működésébe. Az az intézmény, amely csak tájékoztat, nem tekinthető közösségi részvételi alapon működő intézménynek.

Offline kommunikációs csatornák:

- Plakát
Az épület több pontján megtalálhatók: megállító tábla, tájékoztató monitor, faliújságok. Plakátjainkat kihelyezi az önkormányzat, továbbá a célcsoporttól függően a többi kulturális, illetve nevelési-oktatási intézmény.
- Rádió: Paks FM, Rádió1.
- Televízió: TelePaksTV, TolnaTáj Televízió.
- Nyomtatott sajtó: Atomerőmű magazin, Paksi Hírnök, Paksi Tükör, Tolnai Népújság.
- Személyes kommunikáció.

Online kommunikációs csatornák:

- E-mail, hírlevél az újdonságokról.
- Honlap: <http://vkpaks.hu>.
- Mindhárom intézményegységünk saját Facebook-oldallal rendelkezik:
 - Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár: <https://www.facebook.com/vkpaks/>
 - Kincskereső Gyermekkönyvtár: <https://www.facebook.com/kincskeresopaks/>
 - Kínálgató Iskolai és Gyermekkönyvtár: <https://www.facebook.com/kinalgato/>.
- Instagram oldalak:
 - Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár: <https://www.instagram.com/pakolitz.konyvtar.paks/>.
 - Kincskereső Gyermekkönyvtár: https://www.instagram.com/kincskereso_paks/.
- Facebook-csoport: Geobook Catching.
- Online sajtó: Paksi Hírnök, PaksPress Hírügynökség.
- Egyéb (nem a könyvtár által működtetett online kommunikációs csatorna):
 - Facebook-csoportok: Gyerek és családi programok – Paks, Kezdőjátékos Társasjáték Klub, Paks kulturális és művészeti élete, Paksi családfakutatók, Paksi információk, Paksi öko – élj kevesebb hulladékkal, Paksibabák, Tourist Info Paks.
 - Paks város honlapjának eseménynaptára (paks.hu).

A konzultáció szintje

A közösség bevonása az intézmény működésébe tulajdonképpen ezen a szinten történik meg. Kétirányú interakcióról beszélünk, a könyvtár a döntés előtt felméri a véleményeket, a helyi igényeket, a megvalósítást követően várja és gyűjti a visszajelzéseket, majd ezekre reagál.

Intézményünk nyitott az olvasók javaslataira, ötleteire. Amennyiben kivitelezhető, eleget teszünk igényeiknek.

A véleménynyilvánítás eszközei:

- Személyes konzultáció

Tapasztalataink alapján ez a leghatékonyabb eszköz, a beszélgetések során az emberek sokkal könnyebben és szívesebben mondanak véleményt, mint írásban, például kérdőíves felmérés során. A könyvtárosok rendszeresen beszélgetnek az olvasókkal, visszajelzéseket gyűjtenek az állományra, a szolgáltatásokra, a működési körülményekre vonatkozóan.

- Brainstorming

A brainstorming során egy célcsoportot (a csoport kiválasztásának szempontjai sokféle lehetnek, például életkor vagy azonos érdeklődési kör) kérdezzük meg. Amikor például fiataloknak szóló programsorozatot terveztünk, a közösségi szolgálatos diákokat vontuk be. A tematika az ő ötleteik alapján állt össze.

- Facebook, e-mail

Javaslatokat, véleményeket, ötleteket ilyen formában is szívesen fogadunk. Olvasói megkeresést követően lépett be könyvtárunk az EISZ-be, amin keresztül elérhetővé tettük az Arcanum Digitális Tudástárat, majd további adatbázisokat.

- Ötletláda

Gyermek és felnőtt könyvtárunkban egyaránt ötletládákat helyeztünk el. A dobozba bármilyen jellegű véleményt, javaslatot várunk, akár dokumentumbeszerzésre vonatkozóan, akár a működési körülményeket illetően. (Pl. volt olyan olvasó, aki azt jelezte,

Ötletláda a gyermekkönyvtárban (Fotó: Szabó Dóra)

hogy a klímaberendezés hiánya miatt nyáron a könyvtár épületében nagyon megviseli a meleg.)

- **Dezideráta**

Folyamatosan gyűjtjük a beszerzésre vonatkozó igényeket, és amennyiben a kérés megfelel a Gyűjtőköri Szabályzatban foglaltaknak és anyagi lehetőségeink megengedik, a keresett dokumentumot beszerezzük. (Egyéb esetben könyvtárközi kölcsönzést ajánlunk fel.)

- **Elégedettségmérés**

Szakmai napot vagy tanfolyamot követően kérdőív segítségével kérünk a résztvevőktől értékelést.

- **Igényfelmérés**

Például új szolgáltatás bevezetése előtt, folyóiratok vásárlása kapcsán kérdeztük meg a könyvtárhasználók véleményét.

- **A könyvtárhasználónak jogában áll panaszt tenni.**

A bevonás szintje

A bevonás szintjén a könyvtár a tevékenységek megvalósítása során önkénteseket, közösségi szolgálatot teljesítő diákokat von be a munkába, közösen valósítják meg a tevékenységet, de a helyi közösségnek nincs döntési jogköre, az kizárólag az intézményé.

Folyamatosan toborzunk közösségi szolgálatra diákokat. 2018-ban 14 oktatási intézménnyel kötöttünk szerződést, az év során 15 főt fogadtunk. A fiatalok az alábbi munkákban segítenek nekünk:

- Rendezvények előkészítése: plakáttervezés, plakátok, meghívók terjesztése, rendezvénytér előkészítése, rendezvény fotózása.
- Rendezvények lebonyolítása: vendéglátás, meseolvasás gyermekeknek.
- Könyvek raktári jellel való ellátása.
- Otthon könyvtár szolgáltatás: könyvtárunk célja, hogy szolgáltatásait minél szélesebb körben elérhetővé tegye. Ezért azok számára, akik nem tudnak eljutni intézményünkbe (otthonukban betegágyhoz kötöttek, mozgásukban akadályozottak, nehezen mozgó idősök, vakok és gyengénlátók), házhoz szállítjuk a kért dokumentumokat. A szolgáltatást az Otthon könyvtár tagjai e-mailben, telefonon vagy megbízottan keresztül rendelhetik meg.
- Strandkönyvtár szolgáltatás: a városi strandra kitelepülve, a Csengey Dénes Kulturális Központ Könyvtárával együttműködve nyári olvasmányokat, magazinokat kínálunk a strandolóknak. A nyitvatartás alatt mindkét könyvtárba ingyenes a beiratkozás.

Önkéntes segítők az alábbi tevékenységek megvalósítása során segítenek illetve segítettek minket a közelmúltban:

- A könyvtári állomány alakítása során kértünk javaslatot több alkalommal a témában jártas szakemberektől (pl. autizmus, pedagógia).

- Klubok vezetése

- Kezdőjátékos Társasjáték Klub

Nagy sikerű a Társasjáték Klub, ami 2017 októberében intézményünk kezdeményezésére indult. A vezetésére sikerült a megfelelő személyt megtalálnunk, aki barátait, ismerőseit mozgósította, de rajtuk kívül is folyamatosan csatlakoznak fiatalok, idősebbek. A Kezdőjátékos Társasjáték Klub Facebook csoportnak már több mint 80 tagja van. A gyermekkönyvtár épületében kaptak helyet, maximum 30 főt tudunk leültetni, így már elértük a felső határt. A tagok havonta kétszer találkoznak.

Kezdőjátékos Társasjáték Klub (Fotó: Jubász Luca)

- Zöld klub

2018-ban szerveződött a városban egy online ökcsoport, azzal a céllal, hogy környezettudatossággal kapcsolatos információkat osszanak meg egymással. Az ott felmerülő igényre („kellene egy találkozóhely”) reagálva az egyik aktív tag vezetésével a könyvtár Zöld klubot indított december végén.

- Helytörténet Klub

A Helytörténet Klub azokat a látogatókat gyűjti össze, akik a város története iránt érdeklődnek. Ez a klub is nagy sikerű. A klubfoglalkozásokon a résztvevőknek lehetőségük nyílik az általuk kutatott témában előadást tartani, egymással információkat cserélni.

- Családfakutató Klub

A Családfakutató klub a jelenlegi vezetőjének kezdeményezésére jött létre. Ő már hosszú évek óta végez családfakutatót, sokan fordultak hozzá városunkból is. A könyvtár támogatásával a klubtagoknak különböző adatbázisokban (Magyar Családfakutató Egyesület adatbázisa, Pécsi és Kalocsai Egyházmegyei Levéltárak adatbázisai) való keresésre is lehetőségük nyílik. A Családfakutató klub és a Helytörténet Klub tevékenysége több ponton kapcsolódik, ezért már voltak közös rendezvényeik is.

- Hiador-könyvek kiadása

A sorozatban a könyvtár kiadásában helytörténeti témájú szakkönyvek jelennek meg. Az esetek többségében a szerzők, szerkesztők, lektorok önkéntesként, tiszteletdíj nélkül vállalták a felkérést.

- Ismeretterjesztő előadások

Egy helyi pszichológus keresett meg minket azzal a kéréssel, hogy az általa alkalmazott technikáról szeretne előadást tartani könyvtárunkban. A nagy sikerre való tekintettel ennek folytatása lett, azóta kéthavonta szervezünk pszichológiai témájú előadást.

- Geobook Catching – kincskereső játék

A játék előkészítésekor GPS koordináták meghatározásában segítettek minket önkéntesek. (A Geobook Catching játékot a Geocaching mintájára találtuk ki, céljai: nyári szünetben a könyvtárunk népszerűsítése, helytörténeti információk, érdekességek megosztása, olvasmányajánlás voltak. A korábbi évek programjai alapján fejlesztett mintaprogram olvasható *Az én könyvtáram projekt* honlapján.)⁵

- Fizikai munka

– 2017-ben, a kölcsönzőtér felújításakor, a tervezett 5 hét helyett 7 hét alatt végezte el a munkát a vállalkozó. Annak érdekében, hogy minél előbb kinyithassunk, a könyvek visszapakolására önkénteseket toboroztunk Facebook oldalunkon keresztül. Felhívásunkra azonnal jelentkezett 6 fő.

– Az igazgatói iroda újraszönyegezését önkéntesen végezte el egy helyi vállalkozó.

- Közös futás – közös siker

Érdekességként említem meg az Atomfutást. Több kolléga szeretett volna indulni a versenyen, ezért csapatunkba olvasókat toboroztunk a Facebookon keresztül. Meglepetésként ért minket, hogy milyen gyorsan lett meg a létszám a 10 fős buliváltóhoz. Nagyon jó élmény volt, a csapat tagjait azóta még szorosabb szálak fűzik a könyvtárhoz.

A könyvtár buliváltója az Atomfutáson (Fotó: Pumerschein Péter)

Az együttműködés szintje

Ezen a szinten a könyvtár a helyi civil szervezetekkel, kulturális intézményekkel közösen dönt és valósít meg tevékenységeket. Együttműködés esetén partneri kapcsolat alakul ki, a felek meghallgatják egymás véleményét, közösen hoznak döntést.

- Városi programszervező munkacsoport

A városban megtalálható kulturális intézmények, az önkormányzat, az Atomerőmű, a civil szervezetek rendszeresen tartanak munkaértekezleteket, amelyeken egyeztetjük programjainkat. A közös munka során az intézmények, szervezetek javaslatokat tehetnek egymásnak, közösen valósítunk meg egy adott téma köré szerveződő rendezvény-sorozatot, humán erőforrással, eszközökkel támogatjuk egymás programjait.

- Kulturális intézmények közös pályázata, együttműködések az óvodákkal, általános és középiskolákkal

Könyvtárunk konzorciumban, két társintézménnyel együtt, sikeresen pályázott az EFOP-3.3.2-16 – Kulturális intézmények a köznevelés eredményességéért című felhívásra. Az „Egy CSEPP a nevelésért” című projekt célja az, hogy három paksi kulturális intézmény (CSEngy Dénes Kulturális Központ, Paksi Képtár, Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár) támogassa az óvodás gyermekek és az általános és középiskolás tanulók oktatási intézményen kívüli kompetencia fejlesztését, ismeret- és tudásgyárapítását a helyi kulturális intézményekben. A programok kidolgozása a nevelési-oktatási intézményekkel közösen, az ő igényeiknek megfelelően történt. A projekt során szorosan együttműködünk nemcsak a konzorciumi partnerekkel, de az óvodákkal és iskolákkal is.

- Könyvtár/-tér

A Csengy Dénes Kulturális Központ Könyvtára és a Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár évek óta együtt települ ki városi rendezvényekre: város napja, gyermeknap, augusztus 20., Atomfutás, illetve közösen működtetjük a Strandkönyvtárt. Az adott témához kapcsolódóan folyóiratokat, szép- és szakirodalmat ajánlunk a rendezvény résztvevőinek, kézműves foglalkozással várjuk a gyermekeket.

- Múzeumok éjszakája

2013 óta rendszeres résztvevője könyvtárunk a Múzeumok éjszakájának a Paksi Városi Múzeum udvarán. Az adott év tematikájához kapcsolódóan válogatással készülünk erre az alkalomra. A kihelyezett köteteket ott helyben kölcsönözni is lehet, illetve a rendezvény idején az érdeklődők ingyenesen tudnak könyvtárunkba beiratkozni. A tavalyi év témája a „Fény és árnyék” volt, lehetőségük volt a gyermekeknek a saját maguk által készített bábokkal árnyaszínházat játszani. A foglalkozást gyermekkönyvtárosaink vezették.

- Együttműködés a védőnői szolgálattal

Hosszú évek óta működik a gyermekkönyvtárban a Baba-Mama Klub, intézményünk a védőnői hálózattal működik együtt. Havonta egyszer előadásokat hallhatnak a résztvevő édesanyák, közben gyermekeik magukba szívhatják a könyvtár illatát, lapozgathatnak, játékokkal játszhatnak.

A védőnők több alkalommal kérték könyvtárunk segítségét az anyatej világnapja alkalmából rendezett programjukhoz. A műsort a könyvtárosok állították össze, a megvalósításban általános iskolás diákok vettek részt. A könyvtár olvasósarkot alakított ki a terem egy pontján, ahol népszerűsítette a babás illetve a családi programokat, továbbá beiratkozási lehetőséget is biztosítottunk az új tagoknak.

- **Civil szervezetek számára helyszín biztosítása**

Amennyiben egy civil szervezet megkeres minket azzal a kéréssel, hogy biztosítsunk számára helyszínt a rendezvénye(i) megtartásához, igyekszünk teret adni neki, ha céljaival egyetértünk. Ennek legfőbb példája a Korip-horgolás⁶. A rendezvény a Koraszülöttekért Közhasznú Egyesület szervezésében zajlik, egy paksi orvos vezetésével.

- **Karitatív tevékenység**

Könyvtárunk évente több alkalommal vesz részt adománygyűjtő akcióban:

- a Nagy Könyvajándék Nap (02.14.) kapcsán könyvadományt gyűjtöttünk a Nagycsaládosok Paksi Egyesülete számára, amelyet a Paks Kistérségi Szociális Központ keresztül a paksi járásba juttattuk el hátrányos helyzetű családokhoz, segítettük egy közösségi könyvtár létrehozását az egyik külső városrészen, több alkalommal juttattunk el könyveket határon túli könyvtárak részére,
- csatlakoztunk az országos mackógyűjtéshez („Legyen minden mentőben egy plüssmaci”) a paksi mentőállomás javára,
- beteg gyermekek gyógyításához járultunk hozzá kupakgyűjtéssel,
- „Szabadfogas” akciót hirdettünk a nagy hidegben (a könyvtár épülete mellett kialakított „fogásra” helyezhettek kabátokat, meleg ruhákat a segíteni szándékozók, onnan elvihette az, akinek szüksége volt rá),
- adományokat gyűjtöttünk egy nehéz helyzetbe került család számára, a gyűjtés során helyi karitatív szervezetekkel dolgoztunk együtt.

Képzések

Törekszünk arra, hogy szakmailag felkészültek legyünk, ennek érdekében rendszeresen képezzük magunkat tanfolyamokon, szakmai napokon, konferenciákon. A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt – amely a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma együttműködésében valósul meg – keretében vettünk részt az alábbiakon:

- A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata című továbbképzés.
- Erdélyi tanulmányút.
- Hollandiai tanulmányút.

Terveink

Az idei évtől kezdve a Könyves Vasárnapon, ünnepélyes keretek között munkájuk elismeréseként köszönteni fogjuk önkénteseinket, iskolai közösségi szolgálatot teljesítő diákjainkat.

Az előttünk álló időszak feladatai lesznek, hogy a fent részletezett tevékenységeket az alapidokumentumainkban is rögzítsük. Emiatt a meglévő dokumentumokat felül kell vizsgálni, szükség szerint kiegészíteni. Az alábbiakban néhány példával mutatom be, hogyan szeretnénk megjeleníteni a közösségi részvételi alapú működésünket:⁷

- Szervezeti és Működési Szabályzat
 - Az intézmény feladatainak általános, összefoglaló meghatározása kiegészül az alábbi mondattal: „Szolgáltatásait a mindenkori használói igényeket figyelembe véve nyújtja.”
 - Az SzMSz kiegészül „A könyvtár közösségi részvételi alapon való működtetésének programja” című fejezettel.

A könyvtár közösségi részvételi alapon való működtetésének programja

A Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár szolgáltatásait a mindenkori használói igényeknek megfelelően szervezi. A helyi lakosságnak jogában áll javaslatokat és véleményeket megfogalmazni a könyvtári tevékenységeket illetően. Új szolgáltatások bevezetése, illetve a működési körülmények jelentős változtatása előtt az intézmény konzultál az érintettekkel. Az alábbi két táblázat a társadalmi részvétel lehetséges módjait mutatja be.

• A könyvtári állomány gyarapítása, nyilvántartása

A könyvtár az állomány gyarapítása során figyelembe veszi az olvasói igényeket, amelyeket mindenkor jogában áll felülbírálni. Minimálisan elérendő szint a Konzultáció szintje. Bizonyos esetekben szükségessé válik a Bevonás (pl. egy-egy szakterület képviselőjét kérjük meg, hogy vizsgálja felül az érintett szakkönyveket) illetve az Együttműködés (pl. nemzeti önkormányzatokkal dolgozunk együtt könyvtári letétek létrehozásán).

	Tájékoztatás	Konzultáció	Bevonás	Együttműködés
A társadalmi részvétel módja	Az olvasók tájékoztatása	Igényfelmérés, visszajelzés kérése	Találkozó az érintettekkel	Partneri együttműködés az állományalakítás során
Ígéret	Biztosítjuk az információt	A lakossági igényeket és a visszajelzéseket figyelembe vesszük, a döntésről tájékoztatást adunk	Közösen dolgozunk, a vélemények megjelennek a döntésben (a végső döntés a könyvtáré)	Kölcsönösen meghallgatjuk egymás véleményét, közös döntést hozunk

	Tájékoztatás	Konzultáció	Bevonás	Együttműködés
Eszközök, módszerek	Hírlevél Honlap Közösségi média	Dezideráta Ötletláda Ötletbörze Igénymérés Elégedettségmérés Személyes kommunikáció	Műhelymunka Megszólítás	Munkaértekezlet Együttműködési megállapodás

• **Rendezvényszervezés**

A könyvtár a rendezvények szervezése során tájékozódik az igényekről. Minimálisan elérendő szint a Bevonás szintje. Önkéntesekkel, iskolai közösségi szolgálatosokkal közösen valósítunk meg egy-egy rendezvényt. Az Együttműködés szintjén dolgozunk együtt a kulturális intézményekkel, óvodákkal, általános és középiskolákkal, a könyvtári klubok vezetőivel.

	Tájékoztatás	Konzultáció	Bevonás	Együttműködés
A társadalmi részvétel módja	A látogatók tájékoztatása	Igényfelmérés, visszajelzés kérése	Találkozó az érintettekkel	Partneri együttműködés a rendezvény-szervezés során
Ígéret	Biztosítjuk az információt	A lakossági igényeket és a visszajelzéseket figyelembe vesszük, a döntésről tájékoztatást adunk	Közösen dolgozunk, a vélemények megjelennek a döntésben (a végső döntés a könyvtáré)	Kölcsönösen meghallgatjuk egymás véleményét, közös döntést hozunk
Eszközök	Honlap Közösségi oldalak Plakát Megállító tábla Tájékoztató monitor Helyi média	Dezideráta Ötletláda Ötletbörze Igénymérés Elégedettségmérés Személyes kommunikáció Honlap	Személyes kommunikáció Honlap Közösségi oldalak Önkéntes szerződés	Munkaértekezlet Együttműködési megállapodás

A táblázatok *A társadalmi részvétel skálája* (az IAP2 modell) alapján készültek.⁸

- **A Könyvtárhasználati Szabályzat kiegészítése az alábbi fejezetekkel:**

- **A könyvtárhasználó jogai**

A könyvtárhasználó javaslatot tehet dokumentumok beszerzésére, programok, képzések szervezésére.

A könyvtárhasználó kezdeményezheti a Könyvtárhasználati Szabályzat módosítását.

A könyvtárhasználónak jogában áll panaszt tenni. A panaszkezelés módját ld. Panaszkezelési Szabályzat.

A könyvtár szívesen fogadja önkéntesek segítségét a rendezvények szervezéséhez.

- **A könyvtári klubok működésére vonatkozó szabályok**

A könyvtárban csak olyan klub működhet, melynek céljai a könyvtár stratégiai céljainak megfelelnek.

A klubok számára az intézmény térítésmentesen rendelkezésre bocsátja a termet, a tagok számára szűrt vizet, teát biztosít.

Az intézmény a klub rendelkezésére bocsátja az alábbi eszközöket: bútorzat, IKT eszközök. Amennyiben az eszközökben a nem megfelelő használatból adódóan kár keletkezik, a klub tagjai kötelesek azt megtéríteni.

A klubtagok a könyvtárba fél áron iratkozhatnak be. Felnőtteknek (aktív munkavállaló): 400 Ft/év, kedvezményre jogosult (diák, GYED-en/GYES-en lévő, álláskereső, nyugdíjas): 200 Ft/év.

A klubtagokra vonatkozik a könyvtár Könyvtár- és Internethasználati Szabályzata, amennyiben azt megsértik, az intézményből kizárhatók.

A klubfoglalkozások időpontját a klubvezető köteles előzetesen egyeztetni a könyvtárosokkal.

A klubok nyitvatartási időn túl csak előzetes egyeztetés után működhetnek. A klubfoglalkozás idején könyvtárosnak kell az épületben tartózkodnia, az intézményhez kulcsot a klubvezetők nem kaphatnak.

- **A Gyűjtőköri Szabályzat kiegészítése az alábbiakkal:**

- A gyűjteményfejlesztés célja: a könyvtár a használói igényeken alapuló állományt épít.

- A gyűjteményfejlesztés szempontjai: könyvtárhasználói igényfelmérés. A könyvtárnak jogában áll felülbírálni a lakossági igényeket.

A közösségi részvételi alapú működtetés eredményei

A használati mutatókat tekintve eredményesnek találjuk a könyvtár közösségi részvételi alapon való működtetését. Az elmúlt évek statisztikáit összehasonlítva az látható, hogy bár némileg csökkent az aktív olvasók száma, de emelkedett a személyes használatok és kölcsönzések száma (2018-ban 60 fővel csökkent, míg a város lakossága 182 fővel). A korábbi évekhez képest 2017-ben és 2018-ban is jóval több új beiratkozónk volt. Tavaly naponta 160 fő tért be intézményünkbe, ami az elmúlt 5 évben mért legmagasabb adat. A könyvtár egyre több rendezvényt szervez. A magas látogatás szám egyértelműen arra utal, hogy erre szükség van. 2018-ban három intézményegységünk 307 programot szervezett, melyeken összesen 8237 fő vett részt. Rendezvényeinken különféle módokon

terjesztünk információkat, ezzel rögtön fel is hívjuk a figyelmet a témát érintő dokumentumokra, népszerűsítjük azokat. A témához kapcsolódó könyveket a program előtt néhány héttel kiemeljük az állományból, ezzel népszerűsítve az adott programot illetve a dokumentumokat.

Ha a könyvtár közösségi részvételi alapon működő intézményként bevonja a helyi lakosságot a könyvtár működésébe, az alábbi előnyökkel járhat:

- A helyi társadalomban javul a könyvtár megítélése, nő a presztízse.
- A könyvtár bővítheti használóinak körét.
- Nő az intézmény helyi beágyazottsága, javulnak, szorosabbá válnak a partneri együttműködések más kulturális intézményekkel, civil szervezetekkel.
- Az intézmény Ray Oldenburg elmélete szerinti „harmadik hely” válhat: közel hozza egymáshoz a környéken élőket, az újonnan érkezőknek és a látogatóknak a „közösség kapuja”, elősegíti különböző csoportok kialakulását, közelebb hozza egymáshoz a fiatalokat és a felnőtteket, elősegíti a környék fejlődését, csökkenti a megélhetési költségeket, szórakoztat, a barátság ajándékát adja, fontos a nyugdíjasoknak⁹.

Jegyzetek

1. A Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár küldetésnyilatkozata: <http://vkpaks.hu/images/Nvtelen.jpg> (2019. 03. 03.)
2. A Paksi Pákolitz István Városi Könyvtár Stratégiai Terve 2017-2022: http://vkpaks.hu/files/PPIVK_Strategiai_terv_2017-2022.pdf (2019. 03. 03.)
3. Uo.
4. Eszenyiné Borbély Mária [et al.]: A közösségi részvétel folyamata a könyvtárakban. In: A kulturális intézmények társadalmiasított működési módja. Módszertani útmutató a közösségi részvételen alapuló működtetéshez. Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001. Szerk. Arapovics Mária [et al.], Bp., Szabadtéri Néprajzi Múzeum [etc.], 2019. 160-161. p. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyek-tarsadalmiasitasa/> (2019. 03. 03.)
5. Pumerscheinné Bedekovity Zóra: Könyvtári geobook catching. Helyismereti kincskereső-játék. Mintaprogram. Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek „Az én könyvtáram” EFOP-3.3.3-VEKOP-16-2016-00001. Bp., FSZEK, 2019. <http://www.azenkonyvtaram.hu/documents/11543/32823/GEBOOK.pdf> (2019. 03. 05.)
6. A Korip-horgolásra bővebben lásd a TelePaks TV Paletta című műsorának 2017. november 23-ikái összeállítását 12 perc 36 másodperctől: <https://www.youtube.com/watch?v=Lcl9ohYvXZI> (2019. 03. 20.)
7. Eszenyiné Borbély Mária [et al.]: i.m. 187–199. p. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyek-tarsadalmiasitasa/> (2019. 03. 03.)
8. Arapovics Mária: A kulturális intézmények közösségi részvételi működésének (társadalmiasított működési mód) modellje. In: A kulturális intézmények társadalmiasított működési módja. Módszertani útmutató a közösségi részvételen alapuló működtetéshez. Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001. Szerk. Arapovics Mária [et al.], Bp., Szabadtéri Néprajzi Múzeum [etc.], 2019. 20. p. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyek-tarsadalmiasitasa/> (2019. 03. 03.)
9. Tóth Máté: Könyvtár és közösség. Bp., Argumentum 2015. 43–45. p.

A közösségi részvételi alapú működés elemei a Szigetvári Városi Könyvtárban

Közösségi részvételi alapú működés?

Egyre gyakrabban halljuk a könyvtárak vonatkozásában is a társadalmiasítás, azaz a közösségi részvételi alapú működés fogalmakat. A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt, amely a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma együttműködésében valósul meg – módszertani útmutatója¹ definiálja a fogalmat. E szerint „egy intézmény közösségi alapon működik, ha: az intézmény a helyi igényekre reagálva, azokhoz alkalmazkodva, illetve azokat organikus módon, a társadalmi közeggel együttműködve alakítva kínálja szolgáltatásait; helyi erőforrásokra épít, vagyis a helyben meglévő humán- és egyéb erőforrások hasznosításával folytatja tevékenységeit, biztosítja saját működési feltételeit; az intézmény által kínált szolgáltatások célcsoportja (vagy más helyi csoport) egyben az intézmény fenntartásában és a tevékenységek megvalósításában is részt vesz, így nem pusztán használója, hanem aktív megvalósítója, kontrollálója és alakítója is az intézmény működésének és tevékenységeinek (közösségi és állampolgári részvétel)”².

A 10 500 lakosú kisváros egyetlen nyilvános könyvtára – amely 1966-ban a szocreál stílusban átalakított egykori zsinagóga épületében kapott helyet – évtizedek óta törekszik arra, hogy így működjön. A szigetváriaknak eddig is lehetőségük volt befolyásolni a könyvtár tevékenységét. Új szolgáltatásaink bevezetése előtt igényfelmérést végzünk, a meglévőkkel kapcsolatban pedig számítunk olvasóink véleményére. Számos városi intézménnyel és közösséggel van élő kapcsolatunk, legyenek azok óvodák, iskolák, kulturális és más célú egyesületek, vallási közösségek, fogyatékkal élők, művészek.

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt által kiadott módszertani kiadvány tükrében ugyan bőven van még teendőnk, hogy a könyvtár a társadalmiasítás területén is hatékonyabbá váljon, viszont a fenti fogalom meghatározást értelmezve már

van egy biztos alapunk, amelyre bátran építhetünk, s ez nem más, mint a Szigetvári Várbaráti Körrel való több évtizedes kapcsolat. Városunk legrégebbi civil szervezete és a könyvtár ugyanis szinte szimbiózisban él egymással.

A civil szervezet és a könyvtár egymásra talál

A Szigetvári Várbaráti Kör 1959-ben jött létre Molnár Imre gimnáziumi tanár vezetésével. Fő célkitűzései között Zrínyi Miklós és hős bajtársai emlékének ápolása, Szigetvár és a Zrínyiek történelmi szerepének ismertetése és Szigetvár műemlékeinek védelme szerepelt. 1966-ban meghatározó volt az egyesület tevékenysége a Szigetvár hősi védelmének 400. évfordulójára rendezett ünnepség előkészítésében és lebonyolításában, továbbá a jubileumi kiadványok összeállításában is nagy segítséget nyújtott, saját kiadványokat is megjelentetett. A Kör összegyűjtötte a Szigeti veszedelem eddig megjelent kiadásait, azok címlapfotóit, valamint a város lakossága körében végzett gyűjtőmunkájának köszönhetően jelentős mennyiségű írott és tárgyi anyag gyűlt össze.³

Az egyesület az új épület átadásától kezdve jelen volt a könyvtár életében, hiszen már a jubileumi ünnepségsorozat részét képező *Kard és Toll* címmel megrendezett kiállítás anyagának egy részét is a Várbaráti Kör gyűjteményének dokumentumai alkották. A két Zrínyi Miklósnak emléket állító tárlat jelentőségét egyébként kiválóan mutatja, hogy azt nem más, mint Klaniczay Tibor akadémikus nyitotta meg.

A helyismereti és a hozzá kapcsolódó ismeretterjesztő tevékenység hasonló lendülettel folytatódott az 1970-es években, amikor a konferenciák szervezésébe bekapcsolódott a TTT Baranya Megyei Titkársága is, amely garantálta a rendezvények anyagi biztonságát. Ettől kezdve hosszú éveken keresztül országos hírvé történészek tartottak rangos előadásokat a Városi Könyvtárban a „szigetvári konferenciák” keretében, amelyek nagy népszerűségnek örvendtek az oktatók, hallgatók és a lakosság körében egyaránt.⁴ A Várbaráti Kör és a könyvtár számos alkalommal együttműködött, főleg helytörténeti vonatkozású és irodalmi rendezvények lebonyolítása során.

Molnár Imre egyesületi elnök az ország több jelentős antikváriumával levelezésben állt, így számos, a maga nemében egyedülálló nyomtatvánnyal, térképpel és egyéb tárgyi ritkasággal sikerült gyarapítani az egyesület értékes dokumentumgyűjteményét. Az egyre növekvő számú dokumentum egy része az Idegenforgalmi Kirendeltség Zrínyi téri irodáiban, más része a várban került tárolásra, egyre nagyobb fejfájást okozva a Kör vezetőségének, hogy mit kezdjenek a folyamatosan gyarapodó, fontosabbnál fontosabb anyagokkal.

Az 1970-es évek második felétől kapcsolódott be fiatal könyvtárosként az egyesület munkájába Ravazdi László, aki 1980-tól az intézmény igazgatója lett. Nagy hangsúlyt fektetett a helyismereti dokumentumok gyűjtésére, ám munkájában nehézséget okozott, hogy egyrészt nem volt lehetőség önálló helyismereti könyvtáros alkalmazására, másrészt nem volt megfelelő személy a kollégák között, aki szívesen és hozzáértéssel foglalkozott volna helyismerettel.⁵ Ám szükségben találekony az ember, így olyan ötlete támadt, amellyel a gyarapítási lemaradást is, és a megfelelő szakember beállítását is megoldotta. Felvetette, hogy a Várbaráti Kör egyre gyarapodó, ám állandó elhelyezési gondokkal küszködő helytörténeti gyűjteménye a könyvtárban nyerjen elhelyezést. 1982 márciusában a Várbaráti Kör vezetősége és a Városi Könyvtár letéti szerződést kötött, melynek ér-

telmében a Kör tulajdonában lévő könyveket és okiratokat a könyvtár mint letéteményes díjmentesen őrzi és kezeli a továbbiakban. Az átvett anyagot a könyvtár egy erre a célra kialakított, elkülönített és jól zárható helyiségben tárolta, s a helyiség egyben kutatóteremként is szolgált. A szerződésben azt is meghatározták, hogy „a kutatótermet letéteményes főként kutatási feladatokat végző (disszertációk, szakdolgozatok, tanulmányok, pályaművek, jelentések íróinak), illetőleg alkotó művészek, népművelők, publicisztikával foglalkozók számára nyithatja meg adatgyűjtés céljából”.⁶ A közel 500 kötetből és sok száz egyéb dokumentumból álló gyűjteményt a Kör a továbbiakban is gyarapíthatta. A Kör elnöke, Molnár Imre, akinek munkásságát díszpolgári cím odaítélésével ismerte el a város, a könyvtárban segítette a kutatókat, érdeklődőket.

A megállapodással mindkét fél jól járt: a könyvtár páratlan helytörténeti anyag birtokába jutott, a Körnek pedig megoldódtak a raktározási és állományvédelmi gondjai. A legjobban persze a kutatók örülhettek, hiszen a könyvtár nyitvatartási idejében búvárkodhattak a helytörténeti érdekességekben. A Várbaráti Kör pedig a városközpontban lévő könyvtár épületében állandó székhelyre, valódi főhadiszállásra lett.

Túl az együttműködésen

Ettől kezdve már nem csupán együttműködésről, hanem együttélésről, szimbiózisról beszélhetünk a két szervezet vonatkozásában. A Kör kapcsolatai egyben a könyvtár kapcsolatait is gyarapították. 1983 tavaszán együttműködési szerződést kötöttek a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiával, a Szigetvárhoz és a Zrínyiekhez kapcsolódó történelmi hagyományok kölcsönös ápolására. Azóta az elsőéves leendő honvédtisztek minden esztendőben ellátogatnak Szigetvárra, ahol a könyvtár és a Várbaráti Kör szakemberei beszélnek nekik a várról, annak hősiek védelméről. Ettől az időtől fogva az egyesület a legtöbb rendezvényét a könyvtárban tartotta, s tartja azóta is. E vetélkedők, ismeretterjesztő előadások, író-olvasó találkozók, kiállítások, konferenciák kiegészítik az intézmény működését, jelentős anyagi terheket levéve a könyvtárról.

1984-től rendezte meg az egyesület először a költő és hadvezér Zrínyi Miklós születésnapjához kapcsolódva *Fegyvert s vitézt éneklek...* címmel szavalóversenyét Szigetvár és a térség általános iskolás tanulói számára, mely azóta is állandó rendezvénye a könyvtárnak és a Várbaráti Körnek. Ettől az évtől kezdve Ravazdi László lett a Várbaráti Kör vezetője.

A könyvtár rendszerváltást követő első szakmai beszámolója, melyben természetesen a Várbaráti Kör is szerepelt, az intézmény fő törekvéseit a következőkben foglalta össze: „a könyvtár váljon a város valódi szellemi műhelyévé. A műhely szerep abban nyilvánul meg, hogy biztosítja a lakosság számára a megfelelő könyvtári ellátást, sajátos szolgáltatásaival elősegíti a lakosság jobb kulturálódási, önművelődési lehetőségeit, bázisa a helyismereti, helytörténeti kutatómunkának, felvállalja az információs szerepkört, valamint közösségi térként, fórumként is funkcionál.”⁷

Az intézményfenntartó önkormányzat 1992-ben készített kulturális koncepciójában is együtt szerepelt a két szervezet, megemlítve, hogy „az ágazatra jelenleg a szűkös feltételek jellemzőek. Az intézmények működéséhez szükséges anyagi eszközök évről-évre nem, vagy alig változnak és az már lassan a szinten tartáshoz sem elegendő.” Kiemelte a koncepció, hogy rendszeresek az évente megrendezett országos történelem- és iroda-

lomtörténeti tanácskozások, irodalmi vetélkedők, valamint azt, hogy a könyvtár felvállalta és felvállalja a Zrínyi-kultusz ápolását, s fő fellegvára a Várbaráti Körnek. Utóbbit úgy méltatta, hogy komoly szellemi értékek őrzője és megteremtője, mely kiadványaival, rendezvényeivel, kutató- és ismeretterjesztő munkájával megyei, sőt országos tekintélyt szerzett.⁸

A kilencvenes évekre a korábbi esztendőkhöz képest pénzhiány volt jellemző, több program szegényesebb lett, vagy meg is szűnt, így például az évtized második felében a TIT-történeti konferenciák. Azonban új konferenciák sora vette kezdetét: nagy örömmel vállalta a könyvtár és a Várbaráti Kör az Országos Zrínyi-konferenciák megrendezését, melyek az ELTE Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság szervezésében valósultak meg. Kovács Sándor Iván vezetésével Zrínyi-kutatók egész sora jött az 1990-es években Szigetvárra. A konferenciák előadásai a Somogy és az Irodalomismeret című folyóiratokban jelentek meg.

Továbbra is minden évben megrendezésre kerültek a Zrínyi-szavalóversenyek és a Műemléki Világnap rendezvényei a különböző ifjúsági pályázatokkal, helytörténeti vetélkedőkkel együtt. Egy-egy évfordulóhoz kapcsolódva tudományos emléküléseket, konferenciákat rendeztek, így az oszmán uralom alóli felszabadulás 300. évfordulójára vagy Dorffmaister István halálának 200. évfordulójára.

Az egyesület 1996-os új alapszabálya rögzítette, hogy annak megszűnése esetén a könyvtár és az archívum anyaga beolvad a Városi Könyvtár állományába.⁹ Szerencsére a megszűnés lehetősége nem merült fel, olyannyira nem, hogy a szervezet 1999-ben közhasznú lett, s ez által még inkább segíteni tudta a lokálpatriotizmus ügyét és különböző civil szervezetek számára kiírt pályázatok elnyerésével végső soron a könyvtár működését. Az első projektor és laptop a Várbaráti Kör által került a könyvtárba, de a rendezvények reprezentációs kiadásainak, a vetélkedők könyvjutalmainak, az előadók díjazásának költségeit is az egyesület viselte, azonban ez nem terhet jelentett, hanem az alapszabály szerinti célok megvalósítását.

Molnár Imre és Ravaždi László Laczkó András iróval a könyvtárban. (Fotó: Petőh Sándor)

Az együttműködés területei az utóbbi években

Ez a közös munka folytatódott az ezredfordulót követően is, megőrizve a hagyományokat, de új elemekkel is gyarapítva a régieket. Az egyesület 340 fős tagsága és a könyvtár 800 fős felnőtt létszáma között erős átfedés van, akik ötleteikkel, javaslataikkal befolyásolni tudják és befolyásolják is az itt folyó munkát akár a gyarapítást, akár a rendezvényeket illetően. A legemlékezetesebb rendezvények jó részét a Kör tagjai javasolták, sőt, ők maguk szervezték meg. Az elmúlt évtizedek tapasztalatai lehetővé teszik, hogy a társadalmi részvétel lehető legmagasabb szintjét valósítsuk meg.

Az intézmény könyvtárhasználati órái mellett nagy gondot fordít az ifjúság lokálpatrióta nevelésére is, a Várbaráti Körrel közösen van jelen az oktatási intézményekben is rendhagyó történelemórákon, szakköri foglalkozásokon. A könyvtárban a Várbaráti Kör iskolások számára helytörténeti szakkört tart. Közösen szervezik minden évben a történelmi vetélkedőket Szigetvár és térsége iskolásai számára, melyek nagy érdeklődés mellett zajlanak. Ilyen például a *Zrínyi túra* vagy a *Zrínyiek nyomában* történelmi vetélkedő, mely utóbbit a *Közösségek Hetében*, májusban rendezzük meg és felnőtt csapatok is részt vesznek. A rendezvények lebonyolításában a Kör önkénteseinek munkája felbecsülhetetlen értékű.

Rendszeresen szervezünk ismeretterjesztő előadásokat, konferenciákat elsősorban helyismereti, helytörténeti témákban. Az egyesületi életet kiállítások, pódiumműsorok, zenei rendezvények is színesítik, melyek a könyvtári rendezvények számát, színvonalát gyarapítják. A könyvtárban lehet jelentkezni a Várbaráti Kör által szervezett színházlátogatásokra és kirándulásokra, melyek kapcsán minden évben újabb és újabb beiratkozókat szerzünk a könyvtár számára is.

Rendszeresen fogadjuk a minden évben Szigetvárra látogató Nemzeti Közszolgálati Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának hallgatóit, a Hadtörténelem Tanszék oktatóival pedig évi rendszerességgel konferenciát szervezünk. Gyűjteményeinkkel, kapcsolatrendszerünkkel segítjük a Zrínyiek és városunk múltját kutató történészek munkáját, a különböző publikációk megjelenését, és megismertetését a szigetváriakkal. A Várbaráti Kör könyvtárának és archívumának használata az egyesület és az önkormányzat által kötött közművelődési megállapodásnak is sarkalatos pontja.

Az ismeretterjesztést és a helyi identitás erősítését szolgálja a Várbaráti Kör saját kiadványainak megjelentetése, melyek megszületéséhez sokszor a könyvtár nyújt segítséget mind gyűjteménye, mind közösségi, mind technikai feltételek biztosítása terén. A Kör eddig több, mint 60 kiadványt jelentetett meg, melyek között a szigeti várkapitányok levelezései, az 1566-os ostrom forrásai éppúgy megtalálhatók, mint helytörténeti tanulmányok, visszaemlékezések vagy helyi írók, költők művei, és alapító elnökünk, Molnár Imre tanulmányai. 2006-ban jelent meg a Kör legnagyobb szabású munkája, a Szigetvár története című tanulmánykötet, mely évtizedes előkészítő és szervező munka és az önkormányzat hathatós támogatásának eredménye. A kötetben 18 szerző több, mint 500 oldalon keresztül mutatja be a város településföldrajzát, politika-, társadalom- és gazdaságtörténetét, a művészetekben betöltött szerepét. A kötet Ravazdi László igazgató/elnök tevékenysége nélkül nem tudott volna elkészülni. A könyvtár és a Kör a térség múltjának kutatóit is összefogja, ösztönzi, támogatja kötetek megjelenését. Az utóbbi években jelent meg Kolics Pál *Lámpások* című, négykötetes munkája, amely 180 szigetvári és környékbeli pedagógus életútját mutatja be, *Elfelejtett iskolák* című kétkötetes munkája

pedig a ma már nem létező helyi és környékbeli tanintézményeknek állít emléket. Sarlós Endre grafikusművész képregényei különböző történelmi korokba repítik a kíváncsi olvasót, Vas István ismeretterjesztő munkái, Salamon Ferenc regényei is a városhoz, annak hősi múltjához kapcsolódnak. E kötetek bemutatói mind a könyvtárban kerülnek megrendezésre, folyamatos programot biztosítva az érdeklődőknek.

A két szervezet folyamatosan együttműködik, segíti egymást a különböző projektek, pályázatok megvalósításában. Így a Várbaráti Kör és a csáktornyai Muraköz Múzeum által közösen megvalósított, *A Zrínyiek útján* című projekt keretében létrehozott *Jászárm tike!* Bosnyák Helytörténeti Kiállítás megszületésében is jelentős szerepe volt a Városi Könyvtárnak. A kiállítás a Helyi Értéktár mellett a Baranyai Értéktár részévé is vált. A Szigetvári Helyi Értéktár tevékenységében is oroszánrészt vállal a könyvtár és a civil szervezet.

Cselekvő közösségek – Mintaprojekt

Folyamatosan keressük a lehetőséget, hogy a könyvtár és a Várbaráti Kör közös akciókban, projektekben vehessen részt. Ezért volt kiváló lehetőség 2018-ban Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás kiemelt projekt keretében a *Zrínyiek nyomában* című interaktív térségi vetélkedősorozat mintaprojekt létrehozása, melyet a Várbaráti Kör valósított meg a kulturális területen működő szervezetek összefogásával. Már a „Mintaprojektek megvalósítása” című felhívás megjelenésekor éreztük, hogy ez nekünk szól, tovább tudjuk fejleszteni, ki tudjuk bővíteni az együttműködést, a mintaprojekt segíteni fogja a könyvtár közösségi részvételi működésre irányuló tevékenységének erősítését is. A projekt megvalósításának gerincét a könyvtár és a Várbaráti Kör jelentette, ehhez csatlakozott a Zrínyi Miklós Közérdekű Muzeális Gyűjtemény a hagyományörzőivel, a Viga-dó Kulturális Központ és az azt működtető Szigetvári Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület, a résztvevő oktatási intézmények, a könyvtári szolgáltató helyek, további egyesületek,

Indul a Zrínyi túra 2018-ban. (Fotó: Kolics Imre)

cégek, művészek, történészek, önkéntesek, csaknem 25 szervezet és még több magán-személy. A 31 csapat és 133 versenyző részvételével megvalósított vetélkedősorozat központi része a könyvtárban zajlott: az ismeretterjesztő előadások egy része, a felkészülést segítő szakirodalom és a segítség itt volt megtalálható, ahogy a Zrínyi túra egyik állomása, a vetélkedősorozat alkotásaiból készült kiállítás helyszíne, és az eredményhirdetés is. A több hónapos felkészülési idő alatt a résztvevők gyakran látogatták a könyvtárat, többen be is iratkoztak, a Várbaráti Körbe is többen kérték felvételüket a felnőttek közül. A Kör honismereti szakköre is új tagokkal bővült, akik segítséget nyújtottak az augusztusban Szigetváron megrendezett Ifjúsági Honismereti Akadémia megszervezésében is. A partnerek közül többen éppen a projekt hatására kerültek egymással kapcsolatba vagy együttműködésük szorosabbá vált.

A résztvevőkben is pozitív változásokat indított el a projekt, erősödött a helyi és térségi identitástudatuk, a tanulók kaptak egyfajta mintát a hasznos és tartalmas szabadidő eltöltési lehetőségekről, a felnőttek közösségei is erősödtek a közös élmények hatására. A vetélkedősorozat résztvevői rendszeresen keresik a kapcsolatot a mintaprojektben szereplő kulturális intézményekkel, civil szervezetekkel.¹⁰

Végszó?

Semmi esetre sem. A könyvtár és a Kör az idei esztendőben is együtt tervezi a jövőt. Jelenleg a Zrínyi szavalóverseny, a Zrínyi túra és a Holokauszt 75. évfordulójára rendezendő konferencia és kiállítás szervezése folyik két olyan szervezet együttműködésében, melyet összeköt Szigetvár város múltjának ápolása, helytörténeti gyűjteményeinek gondozása, a közösségek számára tervezett programok megvalósítása és a kisvárosi létből fakadó állandó kooperációs kötelezettség. Bízom benne, hogy még nagyon sokáig.

Jegyzetek

1. A kulturális intézmények társadalmiasított működési módja. Módszertani útmutató a közösségi részvételen alapuló működtetéshez. Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001. Szerk. Arapovics Mária [et al.], Bp., Szabadtéri Néprajzi Múzeum [etc.], 2019. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyek-tarsadalmiasitasa/> (2019. 05. 29.)
2. Közösségfejlesztés módszertani útmutató. Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-0000. Szerk. Arapovics Mária és Vercseg Iona, Bp., Szabadtéri Néprajzi Múzeum [etc.], 2017. 107 p.
3. A Szigetvári Várbaráti Kör körlevele megalakulásának 10. évfordulója alkalmából. VBK Arch. 387/1.
4. Beszámoló a Szigetvári Várbaráti Kör 25 éves tevékenységéről. VBK Arch.
5. A helytörténeti gyűjtemények kialakulása és kezelése a Városi Könyvtárban. VK/Irattár.
6. Letéti szerződés. VBK Arch. 475.
7. Beszámoló a Szigetvári Városi Könyvtár munkájáról. Szigetvár, 1991. VK/HTGY.
8. Szigetvár város közművelődési koncepciója 1997-ig. VK/HTGY.
9. A Szigetvári Várbaráti Kör alapszabálya. VBK Arch. 252/18.
10. A mintaprojekt kisfilmjei az alábbi linken tekinthetők meg: <https://cselekvokozossegek.hu/mintaprojekt-kisfilmjeink/> (2019. 05. 29.)

Szép a mi kis falunk

A Ráckeresztúr Könyvtári, Információs és Közösségi Hely közösségépítő tevékenysége

Ráckeresztúr 670 éves település

Ráckeresztúr község Fejér megyében, a Pannónia Szíve régióban található, Martonvásár és Ercsi között. Nagy Lajos király uralkodott 1347-ben, amikor egy határjárási okmányban először említik Keresztúr nevét, akkor még a Rác előtag nélkül. A 17. század első harmadában kezdődött meg a rácok betelepülése Fejér megyébe, erre az időre tehető a falu nevének megváltozása. A háromezer-ötszáz lelkes települést mostanság egyre többen választják új lakóhelyüknek, sokan költöznek ki valamely nagyvárosból. A falu Budapesttől, Székesfehérvártól és Dunaújvárostól egyaránt negyven kilométerre helyezkedik el, határában halad az M6-os és néhány kilométerre az M7-es autópálya. Ha lassan is, de fejlődik a község, bár még bőven akad tennivaló – a könyvtárban is.

Könyvtári, Információs és Közösségi Hely

A könyvtár a község központjában található. Három év szünet után 2013 júniusában nyitották meg újra az olvasók előtt, s habár nagyon kicsi, évről-évre növekszik a rendszeres használók és az újonnan beiratkozottak száma.

Mínthogy nemcsak könyvtárosként dolgozom, hanem a *Ráckeresztúri Hírmondó* havilapot is szerkesztem/tördelem/írom, s emellett külsős munkatársként a *Fejér Megyei Hírlap*ot tudósítom a ráckeresztúri (és esetenként környékbeli) eseményekről, feladataim összefonódnak. Több mint öt éve, 2013 szeptemberében indult a Hírmondó (elődje, a *Ráckeresztúri Hírek* 2010 augusztusában jelent meg utoljára), s 2015 óta tartozik hozzám a könyvtár is. Ekkor csatlakozott az önkormányzat a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerhez. Sajnos a körülmények nem éppen ideálisak, hiszen a valamivel több mint ötezer kötetes állomány egy egykori önkormányzati szolgálati lakásban, annak is a felében talál-

ható: mindössze két szoba, kb. 35 m² a községi könyvtárnak kijelölt terület. Olvasóterem nincs, a belső tér eléggé zsúfolt. (Az épület másik felében az iskolások számítógépterme s az iskolai könyvtár kapott helyet.)

A könyvtárban tehát helyhiány miatt nem tudunk nagyobb rendezvényeket tartani. A településen egyébként nincs művelődési ház, az önkormányzat az egykori gyógyszerár épületében működik, az alsós diákoknak több évtizeddel ezelőtt a bikaistállót alakították át iskolaépületté... Épült egy sportcsarnok, jelenleg ez a kijelölt közművelődési szintér, ott tartjuk a nagyobb önkormányzati és kulturális rendezvényeket.

Mindig találtunk és találunk valamilyen megoldást, hogy a könyvtár közösségi színhely legyen, s mondhatjuk, egyre fontosabb szerepet tölt be a település kulturális életében.

Ráckeresztúri Hírmondó

Az önkormányzat lapja korábban 1300 példányban jelent meg havonta, viszont 2019-től már 1350 példányban lát napvilágot, éppen a lakosságszám emelkedése miatt. A *Ráckeresztúri Hírmondó* ingyenesen jut el a falubeliekhez minden hónapban, de elektronikusan, pdf formátumban is olvasható a rackeresztur.hu honlapon, amelyen a lap összes eddig megjelent lapszáma is elérhető.

A *Hírmondóban* kezdettől fogva létezik a Múltidéző rovat, szerencsére voltak, vannak lelkes segítők, igazi lokálpatrióták, akik sok dokumentumot megőriztek. Novák József *Ráckeresztúr község története 1347–1992* című könyve is segítségemre volt, van, mely máig az egyetlen publikált helytörténeti munka a település történetéről.

A lapban több olyan írás jelent meg, amely az első világháborúban elesett vagy hadifogságból hazatért ráckeresztúri katonák történetét dolgozza föl. Számos családi fotó előkerült, s a nagypapa vagy dédpapa történetét is elmesélték a leszármazottak. Egy amatőr kutató, Prága Ildikó lelkes munkája nagyban hozzájárul ahhoz, hogy egy-egy katona életútját képekkel, egyéb dokumentumokkal bemutathassuk.

A *Hírmondóban* néhány éve indult az Értékmérő rovat, melyben a települési értéktár bizottság által az értéktárba felvett nevezetességeket ismertetjük. Nemcsak a kulturális örökség, hanem a természeti értékek is bekerülnek az értéktárba, sőt, olyan Ráckeresztúron élő amatőr művészek (fafaragó, papírcsipke-készítő, papírfonó), meteorológus munkássága is, amely példaértékű a közönség számára.

A lap közönség szervező tevékenysége más szempontból is fontos: közérdekű és karitatív felhívásokat jelentünk meg, rendszeresen közöljük az óvodai, iskolai híreket, s hírt adunk a civil és egyházi szervezetek tevékenységéről.

Kapcsolat a civilekkel

A településen sok civil szervezet működik, a Pávakör és az Ószirózsa Nyugdíjas Klub már negyvenéves múltra tekint vissza. A Bor-Ászok Dalárda és a Darázsderék Nyugdíjas Táncegyesület tíz éve alakult, a Mákvirág Tánccsoport is lassan tízéves lesz. Főként nyugdíjasok vesznek részt ezeknek az egyesületeknek a munkájában. Valamennyi csoport igen aktív, fellépnek a községi, önkormányzati rendezvényeken (március 15., október 23., május utolsó vasárnapja, a hősök emléknapja), s rendszeresen járnak más településekre,

ki mit tud?-okra, sőt népzenei minősítőkre is. A helyi civil szervezetek a könyvtári rendezvényeken is közreműködtek már.

A Ráckeresztúri Sportkör Egyesület említhető még, jelenleg a megyei II. osztályban szerepel a labdarúgócsapat. A Zöld Erdő Vadásztársaság többször megjelenik iskolai rendezvényeken, a környékbeli erdőkből rendszeresen összegyűjtik az illegálisan lerakott szemetet. 2018-ban alakult meg Martonvásár–Tordas–Ráckeresztúr közös önkéntes tűzoltó egyesülete Marton ÖTE néven.

Elszomorító, hogy a fiatalok nem túlságosan aktívak. Sajnos az iskolában sincs már énekkar, táncsoport, bár az utóbbi pár évben a Ráckeresztúri Iskolásokért Alapítvány szervezi a hagyományos szüreti felvonulást és bált, s több éve Valentin-napi jótékonysági bált is tartanak.

A könyvtár jó kapcsolatot ápol a civil szervezetekkel, az iskolával és az óvodával is. Részt veszünk az óvodai, iskolai rendezvényeken, nemegyszer hívtak már zsűritagnak az iskolai szavalóversenyre. A könyvtári programokon mindig szerepelnek gyerekek is, főként a 14 év alatti korosztály. A középiskolások nehezebben elérhetők – ők hajnalban elutaznak, délután/este érnek haza. Ebből a korosztályból alig van rendszeres könyvtárhasználó, néha egy-egy kötelező olvasmányért betéved valaki.

Iskolai Közösségi Szolgálat

Az Iskolai Közösségi Szolgálat színhelyül viszont előszeretettel választják a könyvtári munkát a tizenévesek – ami nekünk is hasznos, ugyanis sok mindenben tudnak segíteni: digitalizálás, fotózás, archiválás. Közreműködésükkel egyre többretegű a digitális helytörténeti gyűjtemény.

- Beszkennelték a régi újságokat, újságcikkeket.
- Paizs Ferenc 2016-ban végigfotózta a települést; egy 1986-ban készült, a falu nevezetességeit, utcáit bemutató képsorozat párdarabjait készítette el.
- Régi fotókon szereplők azonosításában vesznek részt (idősek megkérdezése).
- A könyvtári játékokhoz készítenek totókat, feladatlapokat.
- A leltárba vételre kijelölt könyveket készítik elő: könyvsarkot és jelzetet ragasztanak, könyvkártyát írnak.
- Az én iskolám című, a Ráckeresztúri Hírmondóban rendszeresen megjelenő rovatba írnak, bemutatva iskolájukat a leendő középiskolásoknak.

A helyi értékek, emlékek tudatos gyűjtése

Amikor Ráckeresztúrra (édesapám szülőfalujába) költöztünk, első utam a postára vezetett, ugyanis minden településen, ahol megfordulunk, vásárolunk képeslapot – kislányom gyűjteményébe. Ráckeresztúron nem kaptam, így egy internetes piactéren néztem körül, s szerencsém volt: egy, az 1940-es évekből származó lapot vettem meg, amelyen az első világháborús hősi emlékmű, a templom, a Hangya bolt és a községháza látható. A postabélyegzőn a Ráckeresztúr felirat jól olvasható, sajnos az évszám nem, csak sejteni lehet, hogy 1942-ben vagy nem sokkal utána íródott, a lapon ugyanis a *Horthy István* emlékére kiadott gyászbélyeg látható. A címzett *ifj. Varga Ferenc*. „*Üdvözlétét küldi Ráckeresztúrról két kis lány Olga, Margit*”. Gyöngybetűs kézírás Olgáé, jól látható, hogy Margit másik tollal

rajzolta oda a nevét, szintén kalligrafikus betűkkel. Vajon kik lehettek ők? – tűnődtem, jó volna kinyomozni, de aztán idővel elfeledtem az egészet, a lapot a többi képeslap közé tettem.

Az I. világháború centenáriumaiban a Hírmondóban közzétett felhívás hatására többen jelentkeztek, hogy birtokukban van régi katonakép. Egy alkalommal értékes dokumentumokat kaptam. Több mint százestendő fotográfiákat, képeslapokat vehettem kézbe Sinka Ferencné Bendák Margit jóvoltából. Az egyik képeslapon látható katona Margitka nagypapája, Végh Lajos (1886–1953), aki később hentesként működött Ráckeresztúron. A felvétel 1908 nyarán készült Budapesten. Az ott állomásozó császári és királyi haderő akkor vonult gyakorlatra, feltehetően már Bosznia és Hercegovina megszállására készülődve. A lóháton ülő Végh Lajost egy VI. kerületi fényképész, Magyar Imre örököltette meg, ám ennél sokkal érdekesebb a képeslap hátoldalán olvasható írás. A postabélyegző szereplő dátum: 908 JUL 30.

Megtudtam, hogy Végh Lajos még a világháború kirobbanása előtt leszerelt, Ráckeresztúron lett hentes és mészáros. 1927. január 2-án vette feleségül Kucsera Margitot, 1928. február elején ikreik születtek, két fiú, akik csak néhány órát éltek. Decemberben újra ikerpárral áldotta meg őt és feleségét a Teremtő, a kislányok az Olga és a Margit nevet kapták. Margitka megmutatta a családi fotóalbumot és nagynénje, Olga néni esküvői fényképét, amin a násznép is látható (köztük édesapám bátyja és felesége). A kép hátlapján gyöngybetűs írás: „Szeretettel Margitkának Olgától 1949. aug. 20.” Azonnal felismertem a kézírást. . .

Végh Olga és Végh Margit küldte tehát az üdvözlötet ifj. Varga Ferencnek! Szerencsés véletlen csupán, hogy mindez kiderült? Lehet. De annál izgalmasabb.

Az I. világháborús kutatások mellett a község története is kezdettől fogva érdekelt. Amikor a könyvtári feladatok is hozzám kerültek, a legtöbb rendezvényen törekedtem arra, hogy valami módon a falu múltja is megjelenjen. Kézenfekvő, hogy a régi újságok, fotók, dokumentumok összegyűjtését szorgalmaztam, több-kevesebb sikerrel. Bár többször is megjelent a felhívás a Hírmondóban, kevesek érdeklődését keltette fel.

2015-ben az idősek napi rendezvényen fotókiállítás nyílt az addig összegyűlt régi képekből – a jelen lévő szépkorúak nagy öröme, amit aztán az Nemzeti Művelődési Intézzel közös rendezésű Kapunyitogatón megismételtünk.

A *Keresztúri képeskönyv* ötlete a 2016-os Internet Fiesta idején jutott eszembe. Akkor már többen hoztak be képeket, albumokat, melyeket digitalizáltunk, és elsőként a könyvtár Facebook oldalán mutattunk be. Később több szabadtéri fotókiállítást rendeztünk – Ráckeresztúron ugyanis művelődési ház nincs, de van hosszú kerítés. 2017 tavaszán ugyancsak az Internet Fiesta programjai között szerepelt a *Ráckeresztúr régen és ma* című fotókiállítás – 2016 őszén időközben ugyanis birtokunkba került egy, Prekop Ferenc által 1986-ban készített fotósorozat a település utcáiról. Az akkor iskolai közösségi szolgálatát a könyvtárban teljesítő Paizs Ferencet kértem meg, hogy készítse el a régi felvételek mai párját. Ezekből a képekből jött létre a különleges kiállítás.

2017 májusában a *Közösségek Hete*¹ programsorozathoz kapcsolódva pedig ugyancsak szabadtéri fotókiállításon mutattuk be a község régi és mai közösségi életét *Időutazás a múltba* címmel – iskolai osztályképek, szüreti fotók, a civil szervezetek fellépéseinek készült képek segítségével.

2017 őszén a település fennállásának 670 éves évfordulója még inkább megmozgatta a lakókat. Az alkotói pályázatra grafikák érkeztek például a kastélyokról vagy *Augusztus 26*, az egykori híres rekorder magyar tarka tehén egyedülálló szobráról, a fotópályázatra is többen neveztek szép képekkel. Azóta többen hoztak már be a könyvtárba régi újságokat, a frontról hazaküldött levelezőlapokat, s természetesen fényképeket is. Csak győzzük digitalizálni...

Olykor persze a véletlen – avagy a gondviselés – is közbeszól. S itt megint egy személyes történet következik.

Korábban néhány évig rendszeresen írtam az *Új Ember* című hetilapba. Egyik, szülőfalumat, Előszállást idéző írásom olyannyira fölkelte Vincze István, a *Szabad Föld* egykori munkatársa figyelmét, hogy levelet írt a szerkesztőség címére. A levélben utalt arra, hogy miért is érintette meg annyira az írásom: hajdan Előszálláson kezdte tanítói pályáját. Természetesen válaszoltam neki, s azóta is rendszeresen váltunk levelet. Pista bácsi lassan 90 éves lesz, de rendkívül friss, és nagyon jó tollú író. Utánanézttem, vajon írt-e aktív újságíró korában Ráckeresztúrról. S igen! Többször is. 1982-ben például a helyi tanácselnökkel beszélgetett. A cikkben a következő áll:

„*Persze van ám Ráckeresztúrnak – arról akartam én igazából szót ejteni – igazi krónikája is. Feketébe kötve, arany betűkkel rányomva: »Ráckeresztúr község története«. Az írója Vrbik József.*” (Szabad Föld, 1982. november 27. 3. oldal)

Létezik tehát egy falutörténeti munka, amit Vrbik József írt? – a kérdés nem sokáig maradt megválaszolatlan. Megtudtuk, hogy a hagyaték nagy része veszendőbe ment, ám e bekötött történeti összefoglalót és egy fényképalbumot Németh Mihály, a helyi helytörténeti gyűjtemény gazdája megmentett. Elő is került a mú! Benne számos értékes régi fotóval, dokumentummal. Persze elfogult s egyoldalú a munka, de ennek ellenére fontos adalékokkal szolgál.

Ahogy fontos minden egyes adat, följegyzés, emlék. A helyiek tán nem is sejtik, hogy milyen értékeket tüzelnek el egy-egy régi lakóház lomtalanításakor, s mennyi érték veszik el, amikor valaki meghal...

A község történetének kutatása nem csak a helyiekre támaszkodva történik. Az Arcanum Digitális Tudománytár és a Hungaricana közgyűjteményi portál is fontos forrás. Sok időbe telik, de érdemes böngészni a különböző adatbázisokat, régi folyóiratokat, napi- és hetilapokat. *Augusztus 26* történetét például nagyrészt az ADT segítségével sikerült feltárni, s megírni.

Települési értéktár

A helyi értékek összegyűjtése különösen azóta fontos, hogy megalakult a települési értéktár bizottság. A munka dőcögösen indult, mert hiszen nem kis feladat összeszedni, mi és miért értékes, ráadásul a javaslattevő űrlap kitöltése is időigényes feladat. A bizottság elnöke 2017 februárjától Bereznai Istvánné, aki korábban óvodavezetőként dolgozott. Ráckeresztúri születésű, sok embert ismer a faluban, s ez mind fontos, hiszen a keresztúriak meglehetősen nehezen nyílnak meg – legalábbis úgy vettem észre. Jutka néni közreműködésével nemrég például kölcsönkaptuk a falu egykori bábaasszonyának följegyzéseit, az iskola korábbi igazgatóhelyettesétől több iskolai tablót – de a helyi Vö-

rösskereszt történetéről is sok-sok adatot megosztott, tekintve, hogy édesanyja, Háder Lajosné vezette több évtizedig a Vöröskereszt helyi szervezetét.

Az önkormányzat is szívügyének tekinti az értéktár létrejöttét, bővülését, s minden támogatást megad a sikeres munkához. Ennek látható jele, hogy az egyik képviselőtől kaptunk egy 2 TB-os külső winchestert az anyagok tárolására, valamint kép- és kiadványszerkesztő programokkal szerelték fel a szolgálati számítógépemet. Ezen készítem a *Hírmondót*, ezen gyűlik a helytörténeti anyag – s bízom benne, hamarosan nyomtatott kiadványokat is megjelentethetünk. Akár kisebb, helytörténeti füzeteket, akár nagy albumokat, a *Keresztúri képeskönyvet*.

A bizottság mottója: Minden érték, amit a település lakói annak tartanak. Ennek szellemében tevékenykedünk. Az értéktárba a legfontosabb értékek már bekerültek (a település honlapján megtekinthetők: <http://rackeresztur.hu/rackereszturi-telepulesi-ertektar>), s tekintélyes lista készült azokról az értékekről is, melyeket fel kellene venni.

Helytörténeti klub

Kezdeményezésemre a könyvtár és a Ráckeresztúri Települési Értéktár Bizottság összefogásával 2018. január 25-én megalakult a helytörténeti klub. Minthogy az értéktár bizottságnak is tagja vagyok, újabb ponton találkozunk a feladataim. Ahogy írtam, az értékek gyűjtése már akkor elkezdődött, amikor a *Hírmondó* elindult. Felhívást tettünk közzé, hogy várjuk a régi családi, fotókat, dokumentumokat. Eleinte egy-két jelentkező volt csak, aki megosztotta féltett kincseit, majd egyre többen érkeztek. Több mint ezer fotó található a digitális fotótárban, egyelőre még rendezetlenül, a fényképgyűjtemény feldolgozás a jövőbeli feladataink egyike.

A klub más községekből hív vendégeket, elsőként az ercsi honismereti szakkör vezetője, Szili Istvánné osztotta meg a hallgatókkal tapasztalatait. A következő rendezvény a hazatérésről szólt: Máday Norbert a családfáját kutatva találta meg ráckeresztúri gyökereit s ma is élő rokonait. Ő mutatta be *Halas felé féllítón...* című könyvét az érdeklődőknek. 2018 őszén a ráckeresztúri születésű Szakmány János volt a klub vendége, a sibalás népszokásról tartott előadást, s elevenítette föl emlékeit. A hallgatóság bekapcsolódott, s igazán érdekes és értékes múltfeltáró, múltidéző beszélgetés alakult ki.

Könyvtári programok egész évben a közösségformálás jegyében

A könyvtártól pár lépés az alsósok iskolaépülete, amelynek folyosója alkalmas rendezvények tartására. Általában 30-40 fő vesz részt ezeken az esteken, de úgy tűnik, egyre több embert érdekelnek programjaink. Melyek ezek?

A magyar kultúra napja – Az utóbbi években a környező települések amatőr színjátszóiát hívtuk meg erre az alkalomra. A baracskai drámaklub az *Abigél* című musical átdolgozott változatával érkezett, az ercsi Felvonási Tünetek Színházi Műhely Molnár Ferenc *Az Ibohya* című színművét adta elő. 2018-ban ezen az ünnepen alakult meg a helytörténeti klub.

Wass Albert-felolvasás – Minthogy a könyvtár eredetileg (nem tudni pontosan, miért) Wass Albert nevét vette föl, 2014 óta minden februárban csatlakozunk a nemzetközi Wassmaratonhoz – az utóbbi években azonban már nemcsak az erdélyi szerző műveiből olvasnak fel a résztvevők, hanem más magyar íróktól, költőktől is.

Internet Fiesta – Általában két rendezvényvel kapcsolódunk az országos programhoz.

Költészet napi irodalmi est – Felolvasóest gyerekek és felnőttek részvételével. Fellépett már a helyi citerazenekar, a Pávakör művészeti vezetője, a baracskai drámaklub néhány tagja.

Posztolj verset az utcára! – Igazi közösségi esemény április 11-én. A gyerekek keresik a kiragasztott verseket, de sok felnőtt is rácsodálkozik a villanyoszlopokra, padokra, hirdetőtáblákra kitett versekre.

Kézműves foglalkozások gyerekeknek – tavasszal tojásfestés, sibafonás, ősszel termésekből készülnek alkotások. Közreműködik Herkli Istvánné (akinek alkotótevékenysége bekerült a helyi értéktárba), és több tanítónő is segített már az évek során.

A jövőben szeretnénk a felnőtteket is bevonni. Selyemfestés, kötés, horgolás, hímzés, gobelinkészítés stb. Sokan foglalkoznak kézimunkázással, velük szeretnénk a kapcsolatot fölvenni.

Ünnepi könyvbét – Az újdonságokhoz kapcsolódó totó, könyvtárhasználati, könyvismereti nyereményjáték.

A népmese napja (szeptember 30.) – Közös meseolvasás gyerekekkel, gyerekeknek; meséíró pályázat; mesekvíz. Három éve, 2016-ban *A mese varázssereje* címmel a meseolvasás fontosságáról tartott előadást Lukácsi Pálné nyugalmazott középiskolai tanár, aki akkor az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán volt óraadó.

Országos Könyvtári Napok – Általában két-három programot szervezünk ilyenkor. Tavalyelőtt *Plíz víz!* címen a vízzel kapcsolatos kvízt oldhattak meg a gyerekek, 2016-ban pedig könyvbörzén válogathattak a leselejtezett könyvtári könyvekből, és 1956 hóseiről tölthettek ki feladatlapot. 2018-ban *Kreatív kuckó* című kézműves foglalkozást tartottunk, a gyerekek különféle technikával díszítettek egyszerű fehér, kincsgyűjtésre alkalmas dobozokat. Csodás alkotások készültek. Memóriabajnokságot rendeztünk, s irodalmi játékokat oldhattak meg a diákok. Az egyik kislány megjegyezte: „A könyvtár a legjobb hely a világon. Mármost ez a könyvtár. A mi könyvtárunk!”

11–11–11 – Nemzetközi gyertyagyújtási akció – Az első világháború kitörésének 100. évfordulóján csatlakoztunk először a felhíváshoz, azóta minden évben gyertyát gyújtunk az első és második világháborús hősi emlékműnél az elesett katonák emlékére. Több alkalommal gyerekcsoportok is csatlakoztak az akcióhoz.

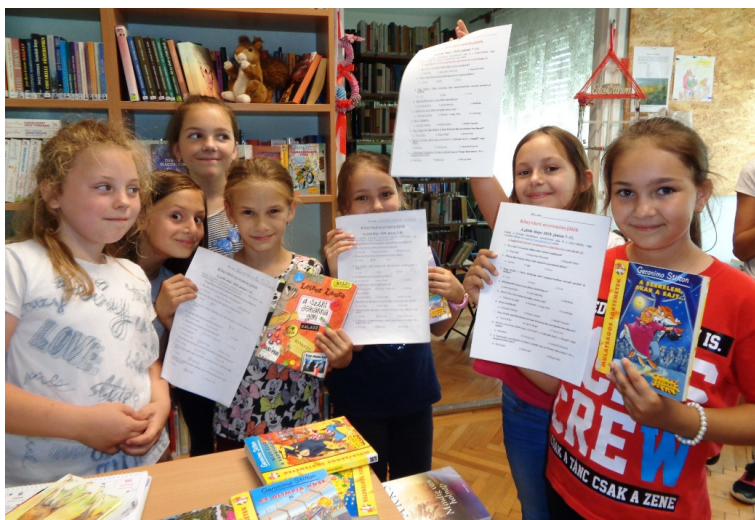
Nyereményjátékok, kvízek – Minden hónapban összeállítok valamilyen kvízzjátékot. Igyekszem a jeles napokhoz kötni a feladványokat, vagy az épp aktuális évfordulókhoz. Példának okáért *Száz éve született Szabó Magda*, *Kétszáz éve született Arany János*, az olimpia évében sportkvíz. De többször volt már település- és megyeismereti totó is. A gyerekek szeretik, gyakran jönnek, izgatottan kérdezik, van-e valami játék.

Pályázatok (az önkormányzat támogatásával, értékes nyereményekért)

2015. *Nagyi, mesélj!* (irodalmi); *A nagyszüleim és én* (rajz) – idősök világnapja környékén.

2016. „*Az öröm vagy te, Sport*” (irodalmi és rajz) – az olimpia idején.

2017. Ráckeresztúr község 670 éves fennállása tiszteletére: alkotói pályázat; fotó- és videópályázat – több hónapon keresztül lehetett nevezni, a díjátadáson kiállítás is megtekinthető volt a tornacsarnokban.

A könyvbeti nyereségjáték boldog nyertesei (Fotó: Gajdó Ágnes)

2019. *Kedvenc mesebűsöm* – rajzpályázat (67 pályamunka érkezett, még a Borsod megyei Bekecsról és Budapestről is nevezett egy-egy óvodás); *Kedvenc könyvem* – irodalmi pályázat (5 pályamunka érkezett)

Kiállítások

A könyvtárban két OSB-lapot szereltettünk föl, az egyiket a folyosón, a másikat bent. Ezekre lehet elhelyezni képeket, s afféle minikiállítás létrehozni. Minikiállítások a könyvtárban: *Arany János 200*; *Szent László-jubileum*; *Válogatás a rajzpályázatok legjobb alkotásaiból*.

A könyvtár épülete melletti kerítés üres felület, s itt remek szabadtéri kiállításokat lehet szervezni. Az elsőt egy Internet Fiesta alkalmával készítettük – *Ráckeresztúr régen és ma* címmel. 1986-os és 2016-os falufotókon mutattuk be, mennyit változott a település arculata harminc év alatt.

Az *Ó, dicső természet* című kiállításon 2018-ban természetfotókon mutattuk be a község természeti értékeit. A szabadtéri tárlatról nem hiányozhatott a vendégkönyv sem, melybe gyerekek és felnőttek egyaránt feljegyezték gondolataikat. Elcsi szerint „cuki a cica”, míg Dorina úgy véli, „jó nézni ezeket, szép a mező, a rét, a bárány és a kecske”. „Hiába! Szép a mi kis falunk” – írta Papp Ágnes. (A következő évben ezért lett ez a címe a *Közösségek Hetén* szervezett kiállításnak és programnak.)

Közösségek Hete

Májusi rendezvényeink két éve a *Közösségek Hétihez* kötődnek.

Időutazás a múltba (2017. május 10., 11.)

A fotókiállításához 1986-os és 2016-os képeket válogattunk, s néhány régi térképet a településről. Emellett *Ki mit tud Ráckeresztúrról?* címmel totót is kitölthettek az érdeklődők. A gyerekek mesélték, hogy szüleik, nagyszüleik segítségével válaszoltak a kér-

désekre, amelyek között ilyenek szerepeltek, pl.: Ki hozta létre községünkben a mozit 1939-ben? Milyen műemlék található Ráckeresztúr Martonvásár felőli határában?; Ki festette a ráckeresztúri templom falfestményeit?

Időutazás a múltba – szabadtéri kiállítás (Fotó: Gajdó Ágnes)

Több elszármazott érkezett a szomszédos településekről (Ercsiből, Százhalombattáról). A kiállítás megnyitóján Herkli Antal beszélt a község élénk közösségi életéről, majd az akkor nyolcvanéves Kiss Ferenc idézte föl emlékeit és a régi szüreti felvonulások hangulatát. A két nap alatt sokan örömmel ismertek magukra a képeken, főleg az idősebbeknek tetszett a tárlat, de volt olyan diák, aki kissé irigykedve jegyezte meg, de jó lehetett régen. Százötvenheten látták a szabadtéri tárlatot, többen írtak a vendégkönyvbe is.

Szép a mi kis falunk (2018. május 7.)

Szabadtéri kiállítás és irodalmi, falutörténeti játékok várták az érdeklődőket. A helyi értékekről, a helyi közösségek életéről készült fotókból nyílt kiállítás, a kérdések, feladatok a látottakhoz kapcsolódtak. Volt képkirakó, különbségkereső, rejtvény, totó. Volt, amihez a könyvtárban kellett kutakodni. Szinte valamennyi alsós osztály részt vett, s az önkormányzat támogatásának köszönhetően a papírboltban beváltható vásárlási utalványt kaptak a feladatok ügyes teljesítéséért.

Tervek

A *Községek Hete* 2019-ben alkalmat teremt arra, hogy érdekes irodalmi, könyvtárismereti játékokkal még inkább népszerűsítsük az olvasást. Elsősorban magyar írók, költők kötetéhez kapcsolódnak a feladatok, melyek között lesz titkosírás, képkirakó, memóriajáték, nyomkeresés, irodalmi totó. A képfelismerő játék madarakról, fákról, virágokról szól.

Idén ünnepeljük a község határában található különleges Szentháromság-szobor fennállásának 240. évfordulóját (1779-ben épült, Szent László-ábrázolás látható rajta, emiatt egyedülálló az országban). Szeretnénk a szobor környékét közösségi összefogással rendezni, s ott szabadtéri misét tartani a Szent László-naphoz legközelebb eső vasárnap.

Terveink között szerepel, hogy olvasókört alakítunk – gyerekeknek és felnőtteknek külön. A településen a krónika szerint a legrégebbi egyesület a Polgári Olvasó Kör volt, amely 1879. november 23-án alakult. Az évfordulón szeretnénk föléleszteni a hagyományt.

Szeretném bemutatni a gyerekeknek, hogyan készül a Ráckeresztúri Hírmondó. Vettett képes előadást tervezek, amit műhelymunka követne, saját gyerekújságot készítenénk.

Az értéktár bizottsággal és a helytörténeti klubbal közösen javasoljuk, hogy legyen emléktáblája a falu jeles személyiségeinek – Kocsi Mayer Gyula igazgató-tanítónak; dr. Németh László plébánosnak; Hunics József ráckeresztúri születésű olimpiai bronzérmes kenusnak.

Összegzés

Október közepén kétnapos nemzetközi konferencián vettem részt, amit a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt keretében rendeztek Debrecenben. Az egyik előadó Csokonai Vitéz Mihályt idézte: „A szeretet lelke a földet bételi, / S az ember az embert ismét megöleli.” A helyi identitás és kohézió erősítése mellett ez lenne a cél, hiszen „mindennek alapja a szeretet”.

Kutatások szerint Magyarországon a passzív állampolgárok vannak többségben, olyanok, akik nem tesznek semmit sem önmagukért, sem a környezetükért. A kulturális területen dolgozók feladata, hogy aktivizálják az embereket, hogy aztán a közösség cselekvő módon vegyen részt önmaga fejlesztésében. Ez persze hosszú folyamat, nagyon sok türelem kell hozzá. Érdemes a munkába bevonni az oktatási, nevelési és a szociális intézmények munkatársait is, hiszen minél többen állnak a nemes cél mellé, annál hatékonyabban lehet tevékenykedni.

Egy angol előadó kifejtette, hogy a könyvtáraknak kiemelkedő szerepük van a kultúra terjesztésében, s ezért kulcsfontosságú a létük. Ma már nem titok, számadatok bizonyítják, hogy akik rendszeresen olvasnak, tovább élnek. A könyvtárak és a könyvtárosok szerepe megváltozott az évek során. A könyvtár ma információs központ, tudásközpont, közösségi színtér, tanácsadó hely. A könyvtáros nemcsak információkat közvetít, nemcsak közösséget épít, hanem tanácsadó szakember is, aki segít a személyes problémamegoldásban.

A hagyományos közösségi gyökerekhez kellene visszatérni. Ma már ritka ugyanis a közös mesélés, közös éneklés, közös történetmondás. Ez az egyik, amit szeretnék feléleszteni a jövőben olvasókör létrehozásával. Debrecenben megismerkedtem a kunpeszéri kolléganővel, aki rengeteg jó ötlettel állt elő, sokat beszélgettünk. De sokat tanultam az ágasegyházai és a Szegeden élő, de Dócon könyvtáros kolléganőtől is. Bízom benne, hogy az olvasás közösségformáló szerepe nálunk is erősödik, és lesz értelme a munkának, – hogy el ne múljunk észrevétlenül.

Bízom abban is, hogy a jövőben még több közösségteremtő, közösségépítő programot szervezhetünk, hiszen a múlt megőrzése, elődeink tapasztalatainak átadása és a jövőnk az összefogásban rejlik. Szeretném, ha a helyiek szemléletmódja is változna. Érdekes ugyanis, hogy vannak, akik sok mindent tudnak, de nem törődnek azzal, hogy mindent továbbadják. Több érdekes, helyi történetet hallottam egy ismerőstől, anekdotákat, névmagyarázatokot – kire hogyan ragadt egy-egy becenév, Työntyő, Patás, Szellem, Gülgi és sorolhatnám...

Egy nap azt kérdeztem tőle:

– Miért nem írod le?

Mire ő:

– Minek? Mindenki tudja.

De meddig? – kérdezem én. Amíg élnek azok az emberek, addig tudják, de az utánuk jövők már nem.

Úgy vélem, a régi emlékekből, a családi fényképekből összeálló történet nemcsak az egyes familiáknak és leszármazottaknak lehet fontos, hanem Ráckeresztúr község lakóinak is, hiszen az egyes emberek történetéből rajzolódik ki egy-egy nagyobb közösség története – végső soron a történelmünk. Ezért kell minél több mozaikkockát összegyűjteni, ezért kell most beszélgetni az idősekkel. A helytörténeti kutatás, a könyvtárosi és az újságszerkesztői-újságírói munka mind ennek a célnak van alárendelve. Hogy az értékek és kincsek ne vesszenek el. Remélem, sikerül ehhez társakat találni.

Hiszem, hogy aki a jelenben élve a múltat kutatja – a jövőt szolgálja.

Jegyzetek

1. A Községek Hete a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt, – amely a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma együttműködésében valósul meg – hagyományteremtő országos rendezvénysorozata
-
-

Fóti KönyvForduló

Könyvtárosok, városszépítők, környezetvédők és önkéntesek a közösségért

Fót Városi Könyvtár és a civilek összefogása

2018. januárban kereste meg a fóti könyvtár vezetőjét egy lelkes civilekből álló csapat a könyvszekrények létrehozásának ötletével. A mozgalom Németországból indult, még az 1990-es években, és az azóta eltelt évtizedekben a világ számos pontján elterjedt. Több magyarországi nagyvárosban, községben léteznek már könyvmegállók; például Szentendrén, Óbudán, Cserépfalun, Gyulán. Lényege a „Hozzál egy könyvet, vigyél egy könyvet!”-elv. A városok fontos csomópontjain felállított könyvszekrények általában az önkormányzatok és a civil közösség összefogásával jöttek létre. A fóti könyvmegállók létrehozásának ötletét Palyik Gabriella vetette fel egy lakossági Facebook-csoportban. Kezdetben még nem hívtuk Fóti KönyvFordulónak. Az elnevezés Szabóné Cseri Katalintól származik és arra utal, hogy a kültéri szekrényeket elsősorban buszmegállók, buszforduló mellett terveztük felállítani. A könyvek kézről-kézre adását is kifejezi ez az elnevezés, valamint a Lencse Dóra reklámgrafikus által tervezett logó.

A könyvszekrények nem kölcsönkönyvtárként funkcionálnak, a könyveket nem kell visszavinni. A lényeg, hogy ne a szemétként végezzék. A fóti könyvtárba érkező felajánlásokból folyamatosan tudjuk pótolni, valamint cserélni a könyvszekrények állományát. Folyóiratok is lehetnek a szekrényben. A használati szabályzatot minden könyvszekrényen feltüntettük:

„A polcokon elhelyezett könyveket bárki szabadon elviheti.

Felesleges, még jó állapotban lévő könyveket bárki elhelyezhet, a szabad polcfelület függvényében.

Kérjük, a földre ne tegyenek könyveket!

A könyvek rongálása TILOS! ”

A Fóti KönyvForduló Csoport

A Fóti KönyvForduló megvalósítását és működtetését a Fóti Városszépítő Egyesület, a Fót Városi Könyvtár, a Fóti Környezetbarátok Csoport és a Fóti Somlyó tó Lakossági Csoport vállalta.

Fóti Városszépítő Egyesület

A Fóti KönyvForduló projekt vezetője Károlyiné Ispán Lilla, a Fóti Városszépítő Egyesület tagja. Az egyesület 2015-ben elnyerte a Fót Városért Kitüntetést, elnöke Bánhalmi Gábor.

„Egyesületünk 1991-ben történt megalakulása óta azon munkálkodunk, hogy Fót rendezett és szép településsé váljon. Továbbra is fő célunk, Fótot az itt élő emberek és az itt működő vállalkozások együttes bevonásával, közösen egy a mainál szebb és élhetőbb várossá tegyük. Olyan várossá, amely a természettel együtt él, a régmúlt hagyományait ápoló, a reformkori értékeket megőrző, a mai kornak megfelelően haladó és fenntartható módon fejlődik, amelynek építőeleme az egyén, alappillére a család.”
Bánhalmi Gábor

Tevékenységeikre csak néhány kiragadott példa:

- Fásítások, parkok kialakítása, közösségi virágültetések szervezése, üdvözlő táblák felállítása, műemlékvédelmi tevékenység, a Németh Kálmán Emlékház, a Vörösmarty Művelődési Ház felújításának szorgalmazása jótékonyági bálók szervezésével.
- *Tiszta udvar, rendes ház* mozgalom népszerűsítése, jelentkezők zsűrizése, plakettek átadása.
- *Magyarország legszebb konyhakertje* fóti versenyének szervezése.

A Fóti KönyvForduló ötlete teljes mértékben beleillik az egyesület tevékenységi körébe; ezért döntött úgy a tagság, hogy felkarolja és a tevékeny munka mellett jogi háttérrel nyújt pályázatok beadásához.

Fót Városi Könyvtár

A Fót Városi Könyvtár 1953 óta működik, vezetője 2017 óta Kőszegi Réka. Összevont intézmény, a Fóti Közművelődési és Kögyűjteményi Központ tagintézménye a Vörösmarty Művelődési Ház és a Németh Kálmán Emlékház mellett.

A könyvtárnak két telephelye van:

- Fót Városi Könyvtár központi részlege
- Fót Városi Könyvtár fiókkönyvtára.

A központi részleg a történelmi városrészben található. 2009-ben került átadásra a Kisalagi Fiókkönyvtár és Közösségi Ház új épülete. A Közösségi Ház kulcsos házként működik; közérdekű, közcélú programokra ingyen vehető igénybe, így a Fóti KönyvForduló első taggyűlésének helyszíne is itt volt.

A könyvtárban tulajdonképpen évek óta folytatjuk a Fóti KönyvFordulóban megfogalmazott tevékenységet: befogadunk használt könyveket és miután megbizonyosodunk arról, hogy a gyűjteményünkben nincs rájuk szükség, lehetővé tesszük azok ingyenes elvitelét. A hagyatékok, költözés miatt feleslegessé váló könyvek egyre nagyobb számban

érkeznek hozzánk, az utóbbi időszakban már olyan mennyiségben, amely kezdi meghaladni raktározási lehetőségeinket. Rendszeresen nagy sikerű ingyen börze akciót hirdettünk a városi rendezvényeken is. Sok éves tapasztalatunk alapján biztosak voltunk abban, hogy a könyvszekrények feltöltését, utánpótlását meg tudjuk oldani a raktárunkba érkező lakossági felajánlásokból.

Fóti Környezetbarátok Csoport

A Fóti Környezetbarátok Csoport 2017 augusztusában alakult 10 fős törzsgárdával. Célja, hogy a környezetén javítson, mind természetvédelmi, mind kulturális és közéleti értelemben. Tagjaik közül Balogh László készítette el azt a pályázatot, melyet a kültéri könyvszekrények kivitelezésére nyújtottunk be.

Fóti Somlyó tó Lakossági Csoport

A Fóti Somlyó tó lakossági Facebook-csoportot 2016 októberében a Fóti Könyvforduló ötletgazdája, Palyik Gabriella hozta létre. Céljuk a lakóterület ügyes-bajos dolgainak megbeszélése, környezetük szebbé-jobbá tétele. Vállalták, hogy a tó melletti hajdani portásfülkében kialakított könyvespolc felügyeletében közreműködnek.

Kezdetek, ötletek

Az első klubgyűlésen Károlyiné Ispán Lilla prezentációval szemléltette a könyvmegállók ötletét, történetét, valamint a lehetséges megvalósítási formákat. Átbeszéltük a finanszírozási lehetőségeket, majd zárásként projektmenedzsert választottunk. Lilla elvállalta a felkérést és az azóta eltelt több, mint egy évben egyéb önkéntes munkái mellett kitartóan menedzseli a projektet.

Számba vettük a lehetséges helyszíneket: kül- és beltéri könyvespolcok kialakításában gondolkoztunk városszerte. Mivel beltéri könyvespolcok állítása kisebb költségvetésből megvalósítható, több helyszín is felmerült, többek közt kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi intézmények, éttermek és kávézók. Kültéri helyszínek azok a helyek a megfelelőek, ahol nagy a gyalogos forgalom vagy ahol sokan várakoznak; például buszmegállók, játszóterek, parkok.

Kültéren kisebb költségvetésből úgy lehet könyvmegállót létesíteni, ha rendelkezésre áll ehhez egy tetővel fedett tér: például nagyobb buszmegállók belső falához állítani a könyvespolcot – Fóton ekkora buszmegálló nincsen –, vagy vasútállomás fedett tornáca, esetleg várótermek jöhetnek még szóba. Ugyanakkor úgy véltük, hogy ezen helyszínekhez a tulajdonosi hozzájárulás megszerzése hosszadalmas és sokkal körülményesebb.

Költséghímélő megoldásként felmerült a nyilvános telefonfülkék bepolcozása. A telefonfülkék használatát nem szabad akadályozni, mert a telefon akár életmentő is lehet, ezért a városban működő fülkék nem megfelelőek könyvespolcoknak. Használton kívüli telefonfülke vásárlása jöhetett volna még szóba, ha hatékony időráfordítás és költség mellett találunk értékesítőt, és a felújítása sem kerül sokba. Ezt nem tudtuk megoldani.

Kültéri könyvmegálló esetén fontos, hogy a könyvek a csapadéktól védve legyenek, könyvszekrénynél ezt garantálja a tető, az esővízelvezető és az önműködően záródó ajtó.

Természetesen mindenhol be kell szerezni a szükséges engedélyeket.

Finanszírozási forrásul szolgálhat a megvalósító szervezetek saját költségvetése, önkormányzati és más pályázati lehetőségek, szponzori támogatás, adomány gyűjtése, a könyvszekrényeken reklámfelület eladása.

A Fóti KönyvForduló, mint márka

A projekt vezetője, Károlyiné Ispán Lilla marketing területen dolgozik. Azt vallja és tanácsolja, hogy ha már csinálunk valamit, az legyen profi. Érdemes márkaként tekinteni arra, amit létrehoztunk. Fejleszteni, ismertetni kell. Kapcsolatai révén a Fóti KönyvForduló arculatát reklámszakember tervezte, ráadásul teljesen ingyen. Lencse Dóra, aki grafikai tervezéssel foglalkozik, alkotta meg a projekt logóját. Több verziót is tervezett, melyből a csoporttagok szavazás útján választották ki a véglegest. Arculati könyvet is készített, melyben pontosan rögzítve vannak a színekódok, a grafikai megjelenítés, a logó színes és fekete-fehér, valamint inverz változata. Eleinte azt terveztük, hogy a szekrények színe is egységes lesz, de ezt menet közben elvetettük. A beltéri szekrények lakossági felajánlásokból érkeztek, így nagyon különböző színűek és méretűek. Teljes átfestésükre nem volt energia, több szekrény esetében így is felújításra, elfóliázásra, glettelésre volt szükség. Az eltérő színű, más-más stílusú szekrényekkel igazodni próbáltunk a különböző helyszínek bútorzatához. Az egységes dizájnt a beltéri szekrények tetejére helyezett logós korona, valamint az információs matricák vagy táblák biztosítják. A kültéri szekrényeket direkt erre a célra gyártattuk, így esetükben biztosított az egységes dizájnt. Mindkét kültéri szekrényünk buszváró mellé került, ezért a buszmegálló anyagával harmonizáló fakeretre helyeztük el. A könyvszekrény alumínium fém színe a már meglévő kültéri utcabútorokhoz illeszkedik. Tagtoborzó szóróanyagunkat szintén Lencse Dóra szerkesztette, melyet a könyvtárban nyomtattunk ki. A nagy városi rendezvényeken és piacnapokon szoktuk osztogatni. Kültéri rendezvényekre standot készítettünk. A standra nagyméretű, arculati elemeket tartalmazó matricákat gyártattunk nyomdában. A beltéri könyvszekrények koronájára logós matrica került. A helyi újságban több cikket megjelentettünk, a projekt minden nagyobb fordulópontjáról értesítettük a lakosságot. Létrehoztunk egy nyilvános Facebook-csoportot az érdeklődők számára, egy zártat pedig az önkéntes munkatársak közti kapcsolattartás megkönnyítésére.

A lakosság bevonása

Az első klubgyűlés után fontos feladatunk volt a lakosság értesítése a projekt indulásáról és a tagtoborzás. Ennek érdekében cikket közöltünk a *Fóti Hírnök* című helyi lapban, melyet a könyvtár és a Városszépítő Egyesület honlapján kiemelt helyen megjelentettünk, Facebookon megosztottunk. Könyvtári hírlevelünknek köszönhetően olyan nagyszerű tagokkal gyarapodott a Fóti KönyvForduló csapata, mint Pilusin István; aki személyesen jelentkezett a könyvtár vezetőjénél. István vakolta le a Fóti KönyvForduló első kültéri helyszínét, lelkesen vállalta a kültéri rendezvényeken a stand felügyeletét. A városi rendezvényeken osztogatott szórólapunk egyrészt tájékoztatásra szolgál, másrészt az erre kialakított rovatban néhány személyes adat, elérhetőség megadásával csatlakozni

lehet önkéntesként a mozgalomhoz. (Ehhez nem mulasztottunk el rövid Adatvédelmi tájékoztatót készíteni, mely a jelentkezés helyszínén megtekinthető.)

Beltéri könyvszekrények

Kisalagi Fiókkönyvtár ingyen könyvek polca (Fotó: Fóti Városi Könyvtár)

A beltéri könyvszekrények megvalósításával kezdtük, hiszen ezek kivitelezése tűnt egyszerűbbnek és olcsóbbnak. Felhívást tettünk közzé mind a *Fóti Hírnökben*, mind a könyvtár és a Városszépítő Egyesület honlapján, valamint a Facebookon, hogy várjuk a lakossági felajánlásokat. Könyvtári hírlevelet küldtünk közel ezer címre az integrált könyvtári rendszeren keresztül. (A GDPR szigorítások óta ezt a kommunikációs csatornát már csak nagyon szűk körben használhatjuk, de 2018. május 25. előtt még nem lépett életbe a szigorított adatvédelmi rendelet.)

Sorra érkeztek a lakossági szekrényfelajánlások. Ezeket a polcokat a könyvtár új raktárban tudtuk elhelyezni. A könyvtár mellett évek óta üresen álló hajdani TIGÁZ helyiség használatbavételét kérvényeztük az önkormányzattól 2018-ban és az engedélyt nem sokkal a könyvespolcok érkezése előtt kaptuk meg. A raktár kulcsaiból ideiglenesen adtunk egyet Marosán Tamás asztalosnak, hogy ne kelljen a könyvtár nyitvatartási idejéhez alkalmazkodnia. Önkéntes munkával felújította, koronával látta el a raktárban elhelyezett

szekrényeket. Szakértő tanácsait követve Szabó Júlia, Palyik Gabriella és Károlyiné Ispán Lilla több szekrény glettelését, csiszolását, festését végezte el.

Önkormányzatunktól is kaptunk leselejtezett, de szép állapotú könyvespolcokat; ezeket felhasználásig szintén a könyvtár raktárában helyeztük el.

A megvalósítás anyagi forrásai

A Fóti Városszépítő Egyesület

Az Egyesület taggyűlése megszavazott 200 ezer forint támogatást a projekt megvalósítására. Ezen összeg szolgál fedezetül a kisebb kiadásokra, mint például a stand matricázására, polcanyagok, festék vásárlására.

Önkormányzati pályázat

Fót Város Önkormányzata létrehozott egy kulturális és közművelődési alapot, melyre helyi székhelyű civil szervezetek (egyesületek, alapítványok), egyházak, valamint fóti lakóhellyel/tartózkodási hellyel rendelkező magánszemélyek pályázhatnak. 2018-ban a 3,5 millió forintos alapból egy pályázó maximum 350 ezer forintot nyerhetett (az alapot 2019-ben 4 millió forintra emelték). Az értékelésnél kiemelt szempont a közérdek, közcél megvalósulása. A Fóti KönyvForduló csoport a Fóti Városszépítő Egyesület útján nyújtotta be a pályázatot. A pályázat benyújtása is közös munka eredménye volt: kiemelnénk Balogh Lászlót, aki megírta és Károlyiné Ispán Lillát, aki részt vett a végleges szöveg kialakításában, és a költségvetés összeállításában. A pályázat elkészítésében a könyvtár is vállalt egy kis szerepet, egyrészt a könyvtárvezető stilsztikailag alakított a szövegen, másrészt azt tanácsolta, hogy legyen sokkal konkrétan meghatározva, mit valósítana meg a csoport az elnyert összegből, valamint szorgalmazta egy árajánlat csatolását a pályázat mellé a kültéri könyvszekrény(ek) kivitelezésére, mely szükséges volt a pályázat részét képező költségvetés elkészítéséhez is. A pályázati anyag eszerint módosításra és kiegészítésre került, a könyvtárban nyomtattuk ki és spiráloztuk, majd benyújtottuk az önkormányzathoz. A *Közösségek Hetén* már megünnepelhettük, hogy 280 ezer forintot nyert a csoport. Az elnyert összeg egy kültéri szekrény elkészítésére volt elegendő.

Közalapítványi pályázat

2018 júniusában a Fót Fejlődésért Közalapítvány által kiírt pályázaton is indultunk. Ezt a pályázatot Károlyiné Ispán Lilla készítette el az előző pályázati anyag alapján és a benyújtásról is ő gondoskodott. A pályázatot itt első körben elutasították, mert a használatbavételi engedélyek ekkor még nem álltak rendelkezésre – bár a kiírásban nem szerepeltek követelményként. Hiánypótlás útján mellékeljük a szükséges engedélyeket, ezután az alapítvány elfogadta a pályázatot és a második kültéri szekrény az ő anyagi hozzájárulásukkal valósult meg.

Közösségek Hete

2018 májusában csatlakoztunk a már második alkalommal megrendezett *Közösségek Hete* programsorozathoz. Elsősorban városunk lakóit szerettük volna tájékoztatni terveinkről és még több tagot és támogatót toborozni. Elkészítettük az országos dizájn

szerinti plakátokat, szóróanyagokat és 2018. május 10-i dátummal projektbemutató rendezvényt szerveztünk a könyvtárban. Ez volt az első nyilvános bemutatkozás a lakosság felé, melyről a helyi újság is beszámolt. Egyúttal a kulturális pályázat eredményét is megünnepeltük. Könyvtári olvasóink közül ekkor csatlakozott az önkéntesekhez Marosán Tamás asztalos; aki feleségével, Marosán Tündével együtt közel egy éven át aktívan részt vett a csoport munkájában.

2018. augusztus 28-án közel százfős hallgatóság előtt tartottunk előadást a Fóti KönyvForduló kezdeményezéséről az Országos Széchényi Könyvtárban a „Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás” projekt *Kulturális intézmények közösségi alapú működésének elvei, könyvtári jó gyakorlatok* című módszertani szakmai napján. Örömmel számoltunk be az elért eredményeinkről; a megtapasztalt összefogásról, amikor a közösségért önös érdek nélkül ilyen sokan adják a szabadidejüket, tudásukat, fizikai erejüket, pénzüket, könyvüket, szekrényüket. Az előadás után több résztvevő gratulált és további részletek után érdeklődött, mivel saját területükön is megvalósítandó ötletnek találták.

Nagy városi rendezvények, piacnapok

Az első nagy rendezvény, amelyen a Fóti KönyvForduló bemutatkozott, a *Közösségek Hete* után nem sokkal megrendezett városi gyermeknap volt. Könyvtárunk a Fóti Közművelődési és Közgyűjteményi Központ részeként minden nagy városi rendezvényen részt vesz. Amellett, hogy igyekszünk a klasszikus könyvtári szolgáltatásokkal megjelenni (volt olyan év, amikor vittünk kölcsönözhető könyveket és lehetőség volt könyvtárunkba beiratkozni is), változatos és színvonalas kézműves foglalkozásokat szervezünk iparművészek bevonásával, palacsintát osztogatunk, idegenvezetési feladatokat is ellátunk, a *Fóti Őszi* rendezvénysorozatra kültéri kiállításokat készítünk, mustot kínálunk, felnőtt- és gyermek totót állítunk össze, amelyhez a nyereményeket is mi szerezzük be. Minden alkalommal vittünk ingyen könyveket is, de ennyi feladat mellett természetesen soha nem kapott akkora hangsúlyt az ingyen börczénk, mint amióta a Fóti KönyvForduló csoport lelkes tagjai felkarolták. A könyvek kiválogatása, helyszínre szállítása többnyire ilyenkor is a könyvtár feladata, de az elrendezésben, osztogatásban már nem veszünk részt. Külön pavilon és stand áll a KönyvForduló rendelkezésére. Könyvtári keretből biztosítunk a könyvekhez ingyen szatyrot, ásványvizet, szörpöt. A csoporttagok egész napos rendezvények idejére beosztják egymást, így egy főre 1–2 óra jut.

A KönyvForduló kisebb rendezvényekre is kivonult már, mint például a Fóti Környezetbarátok Csoport *Tied itt a tér* rendezvénye. A helyi piacnapokon is rendszeresen megjelentek az önkéntesek az ingyen könyvekkel.

Kültéri helyszínek

Tavi portásfülke

2018. augusztus 30-án átadásra került a Fóti KönyvForduló első kültéri helyszíne: a Fóti-tónál felújított hajdani portásfülke. A régóta üresen álló építmény önkormányzati tulajdon. A nyári időszakban az engedélykérelem elbírálása kicsit döcögősen haladt; ettől függetlenül júliusban, a polgármester szóbeli hozzájárulása után önkénteseink nekiálltak

a felújításának. Takarítás után új vakolatot kaptak a málladozó falak, festést követően linóleum került a padlóra, megtörtént a polcok beszerelése, rögzítése. A használati szabályzatot és a logót tartalmazó matricázott plexitáblák a konyhó külső falára kerültek. Mire a hivatalos engedély megérkezett, a portásfülke már KönyvFordulás színekben pompázott. A nyár végi ünnepélyes átadásra a fóti könyvtár két doboz könyvvel és egy kis vendéglátással érkezett. A felújításban aktívan közreműködők emléklapot kaptak.

Az első fóti könyvmegálló átadónnepségéről Schök Gyula készített rövidfilmet, mely megtekinthető YouTube-on, illetve a fotikonyvtar.hu weboldalon a videotárban.

Boroshordóból könyvespolc

Van egy igazán különleges mobil könyvespolcunk is. Dr. Vargha Nóra ötlete volt, hogy boroshordóból is lehetne kültéri könyvespolcot kialakítani; az pedig Kőszegi Rékának jutott eszébe, hogy a közelgő *Fóti Szüret*en stílusos lenne egy ilyen könyvszekrényvel megjeleníteni. Erre a célra Szemők Zsóka ajánlott fel egy hordót, amit Baráth Zoltán alakított át könyvespolccá. A hordót félbevágta, majd a két félhordót bepocolozta.

A két kültéri szekrény megvalósulása

A kültéri szekrényekkel kapcsolatban felvettük a kapcsolatot telefonon, majd személyesen is az Óbudai Platán Könyvtárral, akik a 3. kerületben összesen 10 kültéri könyvszekrényt felügyelnek. A könyvmegállók létrehozását Óbudán az önkormányzat kezdeményezte és finanszírozta, a könyvtár pedig szárnyai alá vette a projektet és rendben tartja, feltölti a szekrényeket. A gyakorlatban ez úgy működik, hogy a kollégák felosztották egymás közt a szekrényeket, kinek melyik esik útba. Rendszeresen ellenőrzik a könyvszekrények tartalmát, ügyelnek rá, hogy szakadt könyvek ne kerüljenek bele, megigazítják a polcon sorakozó könyveket. Óbudán külön könyvmegállók vannak gyermekkönyvek számára. Hasznos tanácsokat kaptunk arra nézve, hogy milyen egy jó kültéri könyvszekrény. Felhívták a figyelmünket a behúzó fontosságára, amik gondoskodnak róla, hogy az ajtók automatikusan, de biztonságos lassúsággal csukódjanak. Bennünket erősen érdekelt volna egy ilyen könyvszekrény ára, de nagyon bölcsen azt a választ adták, hogy azért nem mondanak összeget, mert az sok mindentől függ. Nem mindegy, hogy az adott gyártó rendszeres ügyfelei vagyunk, vagy egyszeri megrendelést szeretnénk leadni. A könyvszekrények is igen különbözőek lehetnek méretben, anyagban. Léteznek naplellemmel ellátottak is, amelyek sötétben világítanak. Azt megértettük, hogy százazrekben kell gondolkoznunk. Több árajánlat bekérése után lakatosra bíztuk a kivitelezést, aki egy szekrény elkészítését 300 ezer forint körüli áron vállalta, amely meglehetősen kedvezőnek mondható.

2018 decemberében Bánhalmi Gábor terve alapján elkészült és kihelyezésre került a Fóti KönyvForduló projekt két kültéri szekrénye. Mivel a fakeretre való rögzítés elsőre nem sikerült megfelelően, a szekrényeket meg kellett erősíteni és átadásukra csak 2019. januárban kerülhetett sor.

Az egyik kültéri szekrény a város közigazgatási központjában, az egyik legforgalmasabb csomópontban került kihelyezésre, közel a polgármesteri hivatalhoz, művelődési házhoz és a világhírű Károlyi templomhoz. A másik kültéri szekrény a Kisalagi Fiókkönyvtár melletti Millenniumi Park és játszótér közelében áll. Mindkét szekrény közvetlenül buszmegálló mellett található, és mindkét szekrény felügyeletét a könyvtár vállalta.

A két szekrény szinte teljesen egyforma. Minimális eltérés a szekrények tetején olvasható idézet:

„Abány jó könyvet olvastam, annyi életet élhettem.” (Vámos Miklós)
„A könyv a legnagyobb varázslat, minden csoda benne van” (Csukás István)

Az oldalfalakon feltüntettük a létrehozók, támogatók nevét.

A szekrények alumíniumból készültek, plexi ablakokkal. Fakeretre erősítették, melyek betonlapba vannak ágyazva. A betonlapot és a fakeretet a Duna-Kút Kft. ajánlotta fel és készítette el ingyen a kültéri könyvszekrényekhez és a felszerelést is ők végezték. A polcok magassága a szekrényen belül eltérő. Önbehúzóval vannak ellátva, melyek lassítva húzzák be az ajtókat. A szekrények kis tetőt és vízelvezetőt kaptak a csapadék ellen. Nyomdai úton matricára készült el a logó és a használati szabályzat, melynek szövege a plexiablakra ragasztva olvasható. Egy nagyméretű logó a könyvszekrény hátoldalára került, egy kisebb pedig az oldalára.

Az ünnepélyes átadóra meghívtuk azokat a döntéshozókat, akiknek köszönhetjük pályázataink pozitív elbírálását: Fót város polgármesterét, alpolgármestereit, képviselőit, valamint a Fót Fejlődéséért Közalapítvány kuratóriumi elnökét és tagjait. A szekrényeket szalaggal kötöttük át, majd rövid beszéd és a szalagok átvágása után minden jelenlévőnek ajándékoztunk egy-egy olvasással, könyvekkel kapcsolatos idézetet tartalmazó KönyvFordulás kártyát. Akinek kedve volt, megoszthatta a jelenlévőkkel a saját idézetét. A második szekrény átadása után a Kisalagi Fiókkönyvtárban állófogadással vártuk a vendégeket.

A Fóti KönyvForduló megvalósult helyszínei

Beltéri helyszínek:

- Fót Városi Könyvtár – központi részleg
- Kisalagi Fiókkönyvtár
- Vörösmarty Művelődési Ház
- Egyesített Szociális Egészségügyi és Pedagógiai Szolgálat orvosi rendelő laboratórium szintje

Kültéri helyszínek:

- Tavi portásfülke
- Vörösmarty téri kültéri könyvszekrény
- Millenniumi park melletti kültéri könyvszekrény
- Boroshordó a „Fóti Ősz” városi szüreti rendezvényen

Tapasztalataink

Kezdetben felmerültek aggodalmak a könyvszekrényekkel kapcsolatban. Nem fogják-e megrongálni?

Mi lesz, ha a könyveket valaki továbbértékesíti?

Eddigi tapasztalataink azt mutatják, hogy a könyvespolcokat a lakosság magáénak érzi, ezért megbecsüli és vigyáz rá. A rendre már kevésbé figyelnek, de a rendetlen polcok csak

Kültéri szekrény (Fotó: Schök Gyula)

azt mutatják, hogy az érdeklődés hónapok óta töretlen. Már nem csak visznek, hanem tesznek is könyvet. Nagyobb mennyiségű könyvadományok továbbra is a könyvtárba érkeznek.

A tavi portásfülke átadása után kisebb felháborodást keltett, hogy az Országos-Fóti Közhasznú Gyermekek Alapítvány által adományozott vadonatúj kötetek egyetlen éjszaka alatt eltűntek a polcról. Az egyik csoporttag pedig egy antikváriumban majdnem megvásárolta konkrétan azt a könyvet, amit nem sokkal korábban ő adományozott a KönyvForduló céljaira. Ekkor többen szorgalmazták, hogy módosítsunk a használati szabályzaton. Logós matricák beragasztásával tervezték megakadályozni azt, hogy a könyveken bárki nyerészkedhessen. Az ötletet több okból is elvetettük. Egyrészt a matricázás előnyei nem állnak arányban az általuk elért vélt haszonnal és a befektetett energiával. Másrészt a könyveket ajándékba adjuk, nem szabhatjuk meg a könyvek további sorsát. Ez az egész nem arról szól, hogy a könyvek a KönyvForduló tulajdonai lennének. Mi csak helyszínt biztosítunk a tulajdonosváltáshoz. Szomorú, ha valaki eladásra viszi el a könyveket, de ekkor is új tulajdonoshoz kerül végül; tehát a cél, hogy ne a szemétként végezze a könyv, megvalósult. Antikváriumnak eladni bármit is nem olyan egyszerű feladat, nem véletlen özönlenek a könyvtárba ingyen a könyvek. Amíg ki nem pakolják az egész szekrényt, felesleges fennakadni egy-egy eladott példányon, azt pedig jó eséllyel megakadályozzák a szinte mindenütt jelenlévő térfelügyelő kamerák.

Összefoglaló

Végül összeszedtük legfontosabb javaslatainkat azoknak, akik kedvet kaptak hasonló könyvmegállók létrehozására:

1. Engedélyek beszerzése

A kültéri könyvszekrények kihelyezéséhez minden esetben szükséges a terület tulajdonosának az engedélye, azaz közterület esetén területhasználati engedélyt kell kérni a helyi önkormányzattól. Ezen kívül főépítész engedélyre is szükség van.

Beltéri könyvszekrények esetén tulajdonosi hozzájárulás szükséges, amely általában a vezető engedélyét jelenti. Ezt többnyire nem fontos írásba foglalni. Önkormányzati intézményeknél a tulajdonos, azaz az önkormányzat írásos engedélye és az intézményvezető engedélye is szükséges.

Névhasználati engedélyt speciális esetekben kell beszerezni. A Fóti KönyvForduló esetében az önkormányzathoz kellett benyújtani egy névhasználati kérelmet, mert a Fót szó szerepel a projekt nevében és a városnév használata képviselőtestületi engedélyhez kötött a 44/2016. (X.27.) önkormányzati rendelet alapján.

2. Szükség van egy egyesületre

A csoport nem bejegyzett civilszervezeti forma, ezért szükség van egy egyesületre, amennyiben a projekt költségeit pályázati forrásból szeretnénk fedezni. Mivel az egyesület létrehozása, működtetése nem egyszerű feladat, érdemes egy már működő egyesülettel összefogni. Természetesen vannak pályázatok magánszemélyek számára is, de egy már bizonyított, neves egyesület nyilvánvalóan nagyobb előnnyel indul magánszemélyekhez képest.

3. Szükség van egy projektvezetőre

Fontos, hogy legyen egy fő, aki koordinálja a projektet és a csoporttagokat, akinek a kezében összefutnak a szálak és ha kell, számonkéri az elvállalt részfeladatok teljesítését; akkor is, ha mindenki a szabadidejét, önkéntes munkáját adja a megvalósításhoz.

4. Biztonság

Nagyon fontos a balesetmegelőzés, hogy minden szekrény stabil és biztonságos legyen. A beltéri szekrényeket a falhoz kell rögzíteni. Kültéri szekrények esetében is fontos a megfelelő rögzítés, ez elérhető azzal, hogy betonalapba helyezjük. Nem szabad instabillnak lennie, billegnie. Felelősség szempontjából nem árt tisztázni, hogy a továbbiakban ki lesz a könyvszekrények tulajdonosa, kinek a feladata a karbantartás. A szekrények állapotát, biztonságosságát folyamatosan ellenőrizni kell.

5. Könyvszekrények mentorálása

A könyvszekrények létrehozásával a munka nem ér véget. Bár a cél az, hogy a szekrények „önműködővé” váljanak és a lakosság vigyázzon a rendjükre, használja ki a cse-re lehetőségét és ne csak vigyen, ne csak hozzon könyvet. Érdemes minden szekrény mellé mentort keresni, aki hetente többször ellenőrzi és rendben tartja, kapcsolatot tart a helyi könyvtárral és szükség esetén intézkedik a polcok feltöltéséről.

Cikkünkben minden bizonnyal kiderült, hogy egy ilyen projekt sokemberes feladat. Van, aki pályázatot ír; van, aki polcot fest; könyvet adományoz vagy szekrényt. Van, aki takarítja; van, aki népszerűsíti; menedzseli vagy lerajzolja; esetleg filmet készít róla; ki-ki tehetsége és lelkesedése szerint. Egyik sem fontosabb a másiknál. Különbözőek vagyunk, de egy dolog biztosan közös mindannyiunkban: a könyvek szeretete.

Széchenyi-kód

A helyi identitás erősítésének lehetőségei a helytörténeti gyűjteményre alapozva

A játék fontos szerepet tölt be a mai ember életében. Ma már nemcsak a gyerekek játszanak, a felnőtteknek szóló, főként stratégiai/logikai társasjátékok, a több helyszínen párhuzamosan futó kalandjátékok és az online játékok is virágkorukat élik. Ezt figyelembe véve szervezte meg az Országos Széchenyi Könyvtár Kézirattára a *Széchenyi-kód* című kalandjátékot 2018. június 23-án, a Múzeumok éjszakáján.

A Széchenyi név mindenki számára ismert ma Magyarországon. Bár legtöbben csupán Széchenyi István tevékenységét ismerik, a család számos tagja mutatott fel kiemelkedő eredményeket saját szakterületén belül. Az OSZK Kézirattárban megtalálható családi hagyaték és az egyéb tárukban őrzött, szintén a Széchenyiekhez kötődő anyagok alapján választottuk ki azokat a családtagokat, akikhez a játék feladatait és az utolsó állomásaként felállított kamarakiállítás főbb tematikus egységeit kapcsoltuk. A cél az volt, hogy építve a már meglévő, közös alaptudásra – a Sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi családdal kapcsolatos ismeretekre, hazánk fejlődésében betöltött szerepükre – bemutassuk, hogyan öröklődik tovább az elhivatottság, a jobbítás vágya generációról generációra, valamint hogyan mutatkozik ez meg a legkülönbözőbb területeken. Fontosnak tartottuk, hogy azok, akik jelentkeznek a játékra, izgalmas, sokféle készséget megmozgató feladatokon keresztül fedezzék fel a Széchenyi család történetének egy szeletét.

Játék és identitás – a közgyűjtemények lehetőségei

Közös kultúrkincsünk megőrzése és továbbadása fontos feladata intézményeinknek. Ehhez elengedhetetlen, hogy megtaláljuk azt a formát, amely által könnyen befogadhatóvá és elsajátíthatóvá válik a közvetíteni kívánt tartalom. A játék erre remek lehetőséget ad, hiszen indirekt módon közvetíti a tudást, a játékosnak pedig hozzá kell tennie saját kreativitását, már meglévő ismereteit. Mivel aktív módon történik az információ befogadása, a cselekvés felidézésével együtt maga az információtartalom is könnyebben előhív-

ható a későbbiek során. Emellett a játék előnye, hogy több generációt is képes egyszerre megszólítani, az egész család számára izgalmas és hasznos időtöltés lehet. Adott tehát egy keret, maga a játék ötlete, – de hogyan lehet ezt megtölteni tartalommal úgy, hogy információértéke, értékközvetítő és identitásépítő szerepe is legyen?

Az identitás fogalma Erik Eriksontól származik, aki a szociális beágyazódást hangsúlyozza: az egyén a társadalom részeként keresi identitását, szerepét a világban. Ennek tetőpontja a serdülőkor. „Az identitás nélkülözhetetlen koordinátái között előkelő hely illeti meg az életciklust: feltételezésünk szerint ugyanis csak a serdülőkorra jut el az egyén testi növekedésében és társadalmi felelősségérzetében odáig, hogy átélje és megoldja az identitásválságot. Az identitásválságot tulajdonképpen a serdülés pszichoszociális oldalának is nevezhetnénk. S túljutni is csak úgy lehet ezen az életszakaszon, hogy kialakul az identitás, amely döntően meghatározza majd az egyén későbbi életét.”¹ Ebből is látszik, milyen nagy szerepe van a társadalomnak és az egyén környezetének, illetve az őt körülvevő ingereknek abban, hogy hogyan fejlődik a szubjektum identitása, énképe. Számos elméletet lehetne még felsorolni a témában, mégis inkább a kollektív emlékezet fogalmát és annak az identitásra gyakorolt szerepét említeném. Az egyéni identitás kialakulása mellett ugyanis fontos a közösségi tudat fejlődése is. Napjaink igen népszerű kutatási területe az emlékezetkutatás, ennek egyik úttörője Maurice Halbwachs a történelemmel, az „univerzális emlékezettel” összevetve kiemeli, hogy objektív történelem nem létezik, az egyes csoportok kollektív emlékezetét összemossa jön létre, akkor, ha „»eloldjuk őket annak a csoportnak az emlékezetétől, amely azokat őrzi, ha elvágiuk azokat a kötelékeket, amelyek ahhoz a szociális miliőhöz kapcsolták őket, amelyekben bekövetkeztek, és csak a kronologikus és térbeli mintát tartjuk meg.«”² A kollektív emlékezet ezzel szemben a közösség számára fontos, képes a különböző idősíkokat is összekötni, a múltat a jelen számára élőként tartani és megőrizni a jövőnek. Ennek az emlékezésnek óriási szerep jut a közösségi identitás felépítésében, megerősítésében. Halbwachs kiemeli, hogy a kollektív emlékezet legfőbb szerepe, hogy meghatározza a közösség identitását, kohéziót teremtsen az egyes társadalmi csoportokon belül.

A közgyűjteményi anyagok felhasználása a közösségi identitás erősítésére igen sokrétűen mehet végbe napjainkban. Minden helyi gyűjteményben adottak olyan a közösség számára fontos helytörténeti emlékek, amelyeket érdemes lehet feldolgozni olyan formában, hogy az általuk közvetített értékek élökké és megfoghatókká legyenek a jelen kor embere számára. A látogatóknak el kell sajátítaniuk, valamilyen módon rá kell csodálkoznium, azonosulniuk kell a bemutatott anyag által közvetített értékekkel. Hogyan érhető el ez? Milyen identitásképző szerepe lehet egy ilyen játéknak? Azáltal, hogy a résztvevők megismerkednek egy helyi közösség, akár egy nemzet vagy egy szakterület elismert tagjával, a közgyűjteményben őrzött anyagát sajátjukká teszik, a játék során kialakul egy közös tudás, amely a résztvevőket egy közös térbe kapcsolja be. Noha egymástól függetlenül történik mindez, a közös kincs által hordozott tartalom megerősíti a hozzá kapcsolódás vágyát, örömet.

Tehát egy játék, egy közgyűjteményben megrendezett program, kiállítás a helyi, kulturális identitást is megerősítheti.

A 21. századi ember számára fontos, hogy ne csupán lexikális és passzív módon befogadható tudást szerezzen. Korunk egyik hívószava az interaktivitás, amely lehetővé teszi a befogadó bevonódását az ismeretterjesztés folyamatába. A múzeumokban, közösségi

terekben – így a könyvtárakban – is egyre inkább felismerik ezt az igényt, úgy alakítva saját programjaikat, hogy azok minél inkább megfeleljenek ennek az elvárásnak. Az interaktivitásra való igény felhasználható arra, hogy megerősítsük a hovatartozás érzését, hogy mobilizáljuk, cselekvésre ösztönözzük a résztvevőket. Mivel aktív szerepet kapnak – akár egy játék megfejtésekor, akár egy interaktív beszélgetés, kiállításvezetés során –, így jobban megtalálhatják a kapcsolódási pontot saját életük és a bemutatott téma között. Egyrészt a tapasztalat azt mutatja, hogy valóban van egy tendencia, amely a bevonódást, a személyes részvételt preferálja, másrészt gyakran a befogadás az instant tartalomra korlátozódik. Ez azt jelenti, hogy kompakt, konkrétan eltervezett és adagolt információ-mennyiséget kívánnak befogadni. Bár ez a két hozzáállás ellentmond egymásnak, mégis sok esetben egyszerre van jelen. A szervezés során érdemes figyelni arra, hogy ez utóbbi, passzív befogadási stratégia némileg leépüljön, és megtörténjen az aktív részvétel a programon. Érdemes arra alapozni, hogy kimozdítsuk a jelenlévőket a komfortzónájukból, de ne okozunk olyan kényelmetlenséget, ami miatt elveszítenék motivációjukat, érdeklődésüket. Ilyen lehet egy játék során a mozgás, a különböző készségeket igénylő feladatok: ha az egyik kevésbé megy gördülékenyen, a következőben még visszatérhet a sikerélmény.

Észáltal a személyes, aktív jelenlét által tapasztalható meg igazán megfogható módon az identitásépítő szerep, amely kimondottan vagy kimondatlanul is célja az általunk szervezett programoknak. A közgyűjtemények által őrzött akár helytörténeti, országos vagy világméretű ritkaságok bemutatása, annak közkincs voltának hangsúlyozása fontos szerepet játszik abban, hogy a kisebb-nagyobb közösségek megerősödjének saját gyökereikben. A kiállítások és a melléjük szervezett szakmai vagy közösségi programok ebben mindig kiemelkedően fontosak. A továbbiakban egy konkrét példa ismertetésével mutatom be, hogyan építettünk az identitás megerősítésére egy kalandjáték során.

A Széchenyi családról röviden

2018 a család éve volt, így a témával kapcsolatban viszonylag egyértelmű helyzetben voltunk, hiszen, ahogy már említettem, a Sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi családot mindenki ismeri ma hazánkban. Nem célja ennek a rövid összefoglalónak, hogy a Széchenyi családot bemutassa, a főbb pontok kiemelése viszont fontos a program célja és annak megvalósítása szempontjából.

Széchenyi István reformtevékenységének eredményei elvitathatatlan fejlődést hoztak az országban a 19. század elején. Kevesebben ismerik azonban a család többi tagját. Röviden, egy-egy mozzanatra szerettük volna a programmal felhívni a figyelmet arra, milyen jelentős egyéniségeket adott kultúránknak ez a család. Így fontos rámutatni, hogy Széchenyi István már felmenőitől örököelve váltotta valóra a reformgondolatokat. Édesapja, Ferenc is számos jobbító tervét valósította meg, azonban nem mindenre volt még befogadó a kor. Mecénási tevékenységével támogatta a kultúra és művészet iránt elkötelezett tehetségeket. 1802-ben saját gyűjteményét alapul véve hozta létre a Nemzeti Könyvtárat, majd az ő kezdeményezése által jött létre a Nemzeti Múzeum is. Széchenyi István számára a kor is megfelelőbb volt arra, hogy tudományos és gazdasági téren is újításokat hozzon hazánkba. Egyik első és legjelentősebb ezek közül a Magyar Tudományos Akadémia 1825-ös megalapítása. Remek üzleti érzékkel rendelkezve, részvénytársaságokat alapítva, végtelen kitartással dolgozott többek között a Lánchíd építésén, az első, addig csak Svájcban használt technológiával rendelkező pesti hengermalom felállításán, a vízszabályozások és

hajózási fejlesztések terén. Fiatalabb fia, Ödön hasonló ambíciókkal és ötletekkel rendelkezett. Az egyik ilyen az európai gazdasági fejlődésre vonatkozó gondolata a kontinensen belüli, folyami vízi hajózás lehetősége. Így 1867-ben Pestről gőzösen elhajózott Párizsba a világiállításra, csupán az európai folyami utak igénybevételével. Teljesítményét Párizsban is nagy elismeréssel fogadták. Legnagyobb hatású munkája mégis a tűzoltóság megszervezése Magyarországon és Törökországban. Az angol mintára felállított szervezet olyannyira sikeresé vált hazánkban, hogy eredményei miatt a szultán meghívására az Oszmán Birodalomba költözött, ahol haláláig a tűzoltóság parancsnoka maradt.

Unokatestvére, Széchenyi Imre zeneszerzőként és diplomataként is jelentős volt a korban. Meghatározó szerepe volt az egységesülő Németország és Ausztria békés megegyezésében a berlini tárgyalásokon, eredményeiért Ferenc József az Aranygyapjas, Vilmos császár pedig a Fekete sas rendi kinevezéssel jutalmazta. Zeneszerzőként főként táncok és dalok köthetők a nevéhez, egyik művét barátja, Liszt Ferenc is átdolgozta.

Testvére, Dénes nem a zene, inkább a rajz iránt mutatott nyitottságot. Szenvedélye azonban a lovaglás volt, a lovasoktatásban bevezetett új gyakorlatok segítségével a lovas biztosabban ült a nyeregben. Ezek közé tartozott például, hogy a lovasnak labdát kellett feldobnia magának, miközben vezetőszáron vezették a lovát. Újításait világszerte átvették. Dénes alapítója volt annak a szervezetnek, amely a díjugratás sportágát nemzetközi szinten létrehozta. Fia, Viktor az I. világháborúban a doberdói fronton szolgált, hazatérve Fejér megye főispánjaként mindent megtett azért, hogy a világégést követően segítse a romokban heverő társadalom újjáépítését. Fia, Zsigmond a vadászati könyveiről híres, bejárta a világot: vadászott Európában, Afrikában, Ázsiában, és Észak-Amerikában is. Beszámolóí, útinaplói máig a legnagyobb számban eladott vadászati témájú könyvek közé tartoznak. Hatalmas gyűjteményéből a Természettudományi Múzeum is gazdagodott.

Ebből a rövid összefoglalóból is látható, hogy milyen sokrétű tevékenységet folytatott a család. Bár sokféle területen működtek, mindannyiuknak közös célja volt: fejlődést hozni a kulturális, gazdasági, művészeti életben.

Természetesen a család számos tagja kerülhetett volna ebbe a sorba, a játék és a kiállítás összeállítása során az volt a fő szempont, hogy minél sokszínűbb anyagok kerüljenek egymás mellé, minél több látogató találjon kapcsolódási pontot saját érdeklődési területével. Voltak, akiknek a tánczenék felismerése könnyedén ment, viszont a Széchenyi István gazdasági reformjaival foglalkozó feladatban több segítséget igényeltek és fordítva.

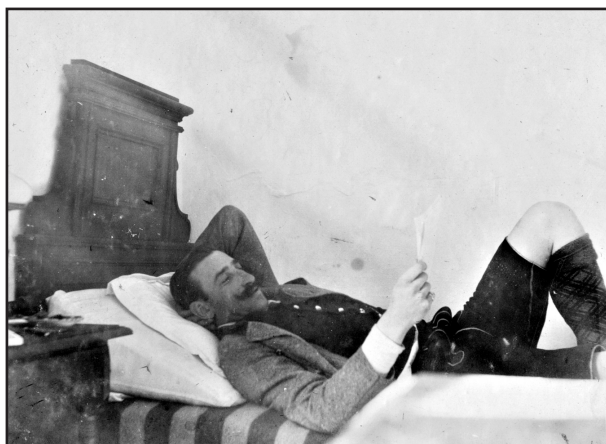
A Széchenyi-kód menete

A Széchenyi-kód kidolgozásánál arra törekedtünk, hogy a feladatok lexikális tudást adjanak, de emellett folyamatosan fenntartsuk a játékosok figyelmét, valamint az állomások és a helyszínek is sokszínűek legyenek. A kalandjáték során a résztvevők bejárták a Nemzeti Könyvtár épületét, különböző különgyűjteményeit, betekintheztek az általunk őrzött dokumentumok sokrétűségébe, hiszen minden feladat a könyvtár más-más tárában kapott helyet. Minden helyszínen egy-két munkatárs fogadta a résztvevőket és vezette az adott játékot. Záró helyszíneként a Kézirattár folyosójának kiállítóterében egy kamarakiállítást építettünk, amely a kalandjáték állomásaiban megismert családtagok hagyatékainak egy-egy részét mutatta be, illetve adott egy rövid leírást róluk.

A játékosokat egy kis füzet kalauzolta a feladatok között, amelyek mindegyikéhez került egy-egy szófelhő az adott állomáshoz kapcsolódó családtagról. A szófelhő műfa-

Kiállítás a Széchenyi családról (Fotó: Tóth Péter)

Széchenyi Viktor 1902-ben Bukovinában (Fotó: OSZK Kézirattár, Fond 542 III. album fol. 166)

A programot előregisztrációhoz kötöttük, mivel kis létszámú csapatok számára volt ideális a játék, fontos volt, hogy egyszerre több csapat ne indulhasson el. Ez abban is segített, hogy ne tömegként, hanem csapatokba szervezve találkozzunk az érdeklődőkkel, a feladat során létrejött interakció ezáltal sokkal személyesebb kapcsolódásra adott lehetőséget. A helyszínen jelentkezőknek csupán töredékét sikerült még beosztani az előre regisztrált csapatokba, de még így is nagyobb volt az érdeklődés, mint amilyen sűrűn tudtuk indítani őket, holott este 4-től éjfélig tartott a játék. Ebből is látszik, hogy van igény az ilyen jellegű programokra, az ismeretszerzés alternatív, játékos formáira. A tapasztalat azt mutatta, hogy a helyszíneken a személyes interakció a munkatársakkal, illetve a feladatok sokszínűsége fenntartotta a játékosok aktivitását, szinte kivétel nélkül mindenki végigcsinálta a játékot, annak ellenére, hogy a házban az este során számos más program futott párhuzamosan a *Széchenyi-kóddal*. Jutalmul két alkalommal sorsoltunk ki könyvcsomagot és ingyenes könyvtári belépőt a játékosok között.

Széchényi-kód 2.0

A fent vázolt játékmenet kifejezetten a Múzeumok éjszakájára készült, annak kereteihez illeszkedett. Egy egyszeri alkalom volt tehát, hiszen nagyobb hely- és emberigényre rendelkezett. Viszont a kamarakiállítás a nagy sikerre való tekintettel fennmaradt még október végéig, így kerülhetett sor a játék egy átalakított változatára, amelynek célja többek között az volt, hogy felhívja a kulturális területen dolgozók figyelmét ezeknek a feladatoknak az adaptálhatóságára. A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt, amely a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma együttműködésében valósul meg – szakmai napja keretében tartottunk workshopot. A résztvevőket kb. tízfős csoportokra osztottuk, a feladatok egy részét online kvízzé alakítottuk, azokat pedig, amelyek ilyen formában nem voltak átalakíthatók, meghagytuk eredeti állapotukban, csak annyit változtattunk rajtuk, amennyi a nagyobb létszámból fakadóan szükséges volt. (Az eredeti játékban legfeljebb hat fős csoportokat indítottunk.) A kiállításon anagrammák keresésével gyűjthettek pontokat a játékosok, a másik két helyszínen pedig az online és offline – térképes, kártyás – feladatokat csinálták végig. Ennek az volt az előnye, hogy kevesebb helyszínt vett igénybe a program, a kevesebb állomás miatt pedig nem volt szükség annyi munkatársra a megvalósításhoz mint az eredeti változat szerint. Mivel a kiállított anyag összetétele nem változott, a feladatokat is csak formailag kellett átalakítani, tartalmilag nem változtattunk rajtuk. Szerettük volna bemutatni, hogy egy-egy anyaghoz többféle feladat is kapcsolható, illetve hogy egy-egy játéktípus is többféle ereklýére alkalmazható, szinte minden helyi gyűjteményre adaptálható.

Célkitűzések, visszajelzések

A cél, ahogy arról már korábban is szót ejtettünk az volt, hogy minél szélesebb körben, minél sokoldalúbb formában mutassuk be a Széchényi család egy-egy kiemelkedő teljesítményét. Szerettük volna, hogy családok, gyerekek és felnőttek egyaránt egy izgalmas és tartalmas programon vehessenek részt. A játék kerete, a kiállítás felállítása is mind ezt szolgálta. A motiváció, hogy megismertessük – jelen esetben – a Széchényi családot, egy általánosabb síkra terelve azt a célt jeleníti meg, hogy olyan példákat, hagyatékokat, személyeket mutassunk be, amelyek a mai embert is cselekvésre inspirálhatják, valamint hogy megerősítsük az egy közösségbe tartozás tudatát. Az aktív részvétel, a személyes találkozás, a tárgyi emlékek bemutatása által igyekeztünk megvalósítani ezeket a célokat. Ezek minden közgyűjtemény számára adott paraméterek, az ötletek és lehetőségek szinte minden gyűjteményi formára adaptálhatóak.

Jegyzetek

1. Erikson, Erik H.: A fiatal Luther és más írások. Bp., Gondolat, 1991. 437. p.
2. N. Kovács Tímea: Emlékezet, identitás, történelem. = Tabula, 3. évf. 2000. 1. sz. 119. p. http://epa.oszk.hu/03100/03125/00004/pdf/EPA03125_tabula_2000_1_115-126.pdf (2019.03.03.)

Szócikkek a Cselekvő Közösségek Wikiben

A *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* (EFOP-1.3.1-15-2016-00001) projekt keretében nemrég létrehoztuk Magyarország első szabadon szerkeszthető, a közösségekkel és fejlesztésükkel foglalkozó szabad wikijét, amely a *cskwiki.hu* címről érhető el. A Cselekvő Közösségek Wiki szócikkbázisát a projekt módszertani fejlesztéseinek eredményei adják. Már most is közel 200 szócikk érhető el a felületen, és ez a szám nap mint nap növekszik. Nem csupán a munkatársaink vesznek részt a tartalomfejlesztésben, hanem erre mindenki számára lehetőséget biztosítunk, hasonlóan a széles körben ismert Wikipédiához. Minden egyes, a projekt szakmai grémiuma által létrehozott szócikknek két változata van: egy statikus, nem szerkeszthető, amely rögzíti a módszertani fejlesztés eredményeit (Szócikkek/Lektorált menüpont), és egy olyan, amelyet bárki szabadon szerkeszthet (Szócikkek/Közösségi menüpont), külön szakmai lektorálás nélkül (ezeknél a szócikkeknél csak moderálást végzünk). Sőt, a publikum nemcsak a meglévő szócikkek szerkesztése révén kapcsolódhat be a fejlesztési folyamatokba, hanem lehetősége van teljesen önálló szócikkek létrehozására is, és természetesen a hozzászólási lehetőség is mindenki számára nyitott.

Mindettől azt reméljük, hogy a szakma képviselőivel, a könyvtári területen dolgozó szakmabeliekkel, az érdeklődőkkel, az oktatókkal, a diákokkal és a kutatókkal együttesen képesek leszünk egy dinamikus, fejlődő, színes, naprakész elektronikus adatbázist létrehozni, amely a helyszíne lehet minden olyan közösségekkel és fejlesztésükkel foglalkozó vitának és együttgondolkodásnak, amely kapcsolódik a projekt céljaihoz. Nagyon fontos számunkra az Önök szakmai tapasztalata, ismeretei, ezért kérjük, járuljanak hozzá a wiki gazdagodásához, akár önálló szócikkek létrehozásával, akár meglévők fejlesztésével, kommentálásával!

The screenshot shows the homepage of the Cselekvő Közösségek Wiki. At the top, there is a navigation bar with links for 'Kijelentkezés', 'English', 'Olvasási beállítások', and social media icons. The main header features the 'CSELEKVŐ KÖZÖSSÉGEK' logo and a menu with 'Szócikkek', 'Szócikk beküldése', 'Kiadványok', and 'Kapcsolat'. On the right, there are logos for the Hungarian Government and the European Union, along with the 'SZÉCHENYI' logo. Below the header, a section titled 'Ön itt áll: Kezdőlap' is visible. The main content area is divided into two columns. The left column contains six featured articles with images and titles: 'Kulturális közösségfejlesztés', 'Intézmények társadalmiasítása', 'Közösségfejlesztés - mérés, értékelés', 'Intézményi önkéntesség', 'Fogalomtár', and 'Intézményi esélyegyenlőség'. Each article has a 'Tovább a kategória szócikkeire' link. The right column features a 'Cselekvő Közösségek' logo and two sections: 'LEGFRISSEBB LEKTORÁLT SZÓCIKKEK' and 'LEGFRISSEBB KÖZÖSSÉGI SZÓCIKKEK'. The first section lists 'A változás mérésének fontossága a közösségfejlesztési folyamatokban' and 'A közösségi folyamat mérésének fogalma'. The second section lists 'A segítség' and 'Közösségi tár'.

3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K